Влада – Радам !

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України № 134 (884) ♦ Субота, 16 липня 1994 року ♦ Ціна договірна

ХТО БУДЕ ГОСПОДАРЕМ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ, З ТИМ РАХУВАТИМЕТЬСЯ СВІТ

Декларація про державний суверенітет України

16 липня 1990 року

ПРИНЦИПИ ДЛЯ НОВОЇ КОНСТИТУЦІЇ

Інтерв'ю Голови Верховної Ради України Олександра МОРОЗА головному редакторові «Голосу України» Сергієві ПРАВДЕНКУ з нагоди четвертої річниці прийняття Декларації про державний суверенітет України

— Олександре Олександровичу, як Ви сьогодні оцінюєте проголошені в Декларації принципи суверенної, правової, без'ядерної держави? Чи утримається Україна в межах цих принципів?

— Добре пригадую період підготовки цієї Декларації і день 16 липня. Думаю, відчуття святковості тоді було нештучним і не було воно ознакою перемоги якоїсь політичної сили над іншою. Це була воля всієї ВР, яка відображала настрої суспільства, бажання вирішити проблеми, які постали перед державою. Як член Комісії з питань агропромислового комплексу я досить грунтовно працював над положеннями Декларації, не один раз виступав з цього приводу, вносив серйозні поправки, які були прийняті.

В Декларації ми визначили засади державного устрою України. І найважливіше,що це засади демократичні. Вони відображають демократичний устрій держави, проголошують право народу на основні багатства: землю, ліси, водні ресурси, надра. В Декларації — дух поваги до культури, до історії. Тобто Декларація якраз і є джерелом нашої державності. І мене дивує, що дехто почав забувати: Декларацію прийнято, вона — основа майбутньої Конституції. Перший варіант проекту нової Конституції враховував положення Декларації, а авторам наступного варіанту уже ніби соромно було згадувати про її принципи.

Між тим ставлення до Декларації підтверджує (або — ні) послідовність нашої внутрішньої політики. А з другого боку — вона є *стрижнем* нашої демократії.

Зрозуміло, що можна відхилятися від *речей* другорядних, але ж принципи треба зберігати! Тому вважаю, під час розробки *проекту* Конституції ми повинні керуватися засадами, відображеними в Декларації. В ній закладене, зокрема, виключне право народу на свою землю. Чому ігноруємо це право? Так, його реалізація може різні форми мати. Але виключність повинна бути забезпечена.

— Схоже, комусь хочеться забути, що саме землі української жадали іноземні пани давніх часів і носії «нового порядку» у XX столітті? І що за землю свою ставали наші предки давні і недавні...

— Багато хто просто не думає про майбутнє. А земля України — дар неоціненний. **Хто буде господарем на українській землі, з тим рахуватиметься світ.** Бо через 15 — 20 років земельне питання загостриться. Україна, її народ повинні бути господарем на своїй землі. Саме тому день прийняття Декларації є для мене світлим. Він не повинен стертися з нашої історії, він є святом консолідації нашого суспільства. Є моментом єднання.

(Закінчення на 2-й стор.).

Принципи для нової Конституції

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

— Стала відомою Ваша теза: той, хто не жалкує за розпадом Союзу, не має серця, а хто думає, що сьогодні Союз можна відновити, та ще й шляхом голосування у якомусь залі — не має голови...

— Чому я так кажу? Відношу себе до покоління зрілого. Ми і старші нас люди виховувалися на традиціях, за якими Батьківщина означало — СРСР. Це відповідало настроям багатьох людей. Та більше СРСР немає, сили його немає. І все ж, коли чую слово Батьківщина, асоціативно сприймаю її як велику державу. Не дивуюсь з цього, бо так вихований, так виховані мільйони людей. І якщо сьогодні раз за разом говорити, що це була імперія, якщо говорити, що це було зло, то у людей виникає природний спротив. Хто акцентує увагу на цих питаннях, той або історії не знає, або істотно її спотворює, або чинить тиск на право людини мати свою гідність, своє розуміння історії. Це приносить зло в суспільство. А друга половина тези — то нинішні реалії. В межах колишнього Союзу утворилося багато держав. Ці всі держави повинні зберегти свою суверенність. Але стосунки між ними повинні бути добрими, братніми, бо тільки так ми зможемо один одному допомогти. Ми були однією сім'єю багато років, і наша спільна історія має посприяти добросусідському становленню. Але коли люди говорять, що можна сьогодні відновити старий Союз, як до Біловезької угоди...

— Мабуть, певна частина суспільства думає, що тоді знову буде дешева нафта, дешевий газ, дешеве ще щось.

— Для нас нафта дорога тому, що у нас немає доходів, які робили б цю нафту дешевою. Ми зробили крок до світових цін. Інших не буде. В цій ситуації треба просто захистити інтереси нашої людини, а не мріяти про дармовщину. Треба, щоб незалежність держави забезпечувала незалежність кожної окремої людини, щоб її права були захищені. Треба знайти модель гармонійного спілкування між державами-сусідами. Воно повинно бути відображене в нашому законодавстві і забезпечуватися економічними і іншими системами і у нас, і в сусідів.

— Сьогодні в Україні є люди, які до незалежності ставляться несерйозно. А є такі, що користуються періодом становлення, грабують і державу, і співгромадян. Чи не вважаєте Ви, що державний службовець і народний депутат будь-якого рівня мали б приносити присягу своїй державі і народу? Щоб це робив не тільки Президент.

— На вірність народу — треба. Але це формальна ознака. Скільки ж бо маємо клятвопорушників! Тут є питання форми і є питання моралі. Якщо вони співпадають — прекрасно. Думаю, депутат Верховної Ради мав би приносити присягу. Скажімо, депутати ВР повинні складати присягу на першому засіданні наступного скликання. До того, думаю, зміниться ситуація в державі, будуть підтверджені дії і норми демократії. З іншого боку, обрання депутата — це і є його присяга перед людьми. Він зустрічався з виборцями, щось їм обіцяв, це і є його присяга. Що таке функція народного депутата на селі або в районі? Це його обов'язок, робота, а лише потім — почесне місце. Тому, вважаю, якщо людина згодилася виконувати цю місію, це вже добре. Але й відкидати необхідність присяги не можна. Скажімо, Голова Конституційного чи Верховного суду приймає присягу на вірність державі у депутатів ВР, голова місцевого суду — у депутатів місцевого рівня.

— У Декларації Україна проголошує намір стати правовою державою. У зв'язку з цим чи не вважаєте Ви, що вже сьогодні деякі положення нинішнього законодавства застаріли. Приклад — справи Гриньова і Кудюкіна, які розглядалися на сесії ВР. Хай би з ними, як і з іншими подібними випадками, розбирався Центрвиборчком і Верховний суд. І взагалі повноваження всіх народних депутатів України, всієї Верховної Ради мав би підтверджувати Верховний суд, а не сама Верховна Рада.

— Або Конституційний суд. З цим принципом я згоден. Але при розподілі влад і при забезпеченні цього розподілу у верхньому ешелоні ми не створили Конституційного суду. Найближчим часом це неодмінно будемо робити. Доручення комісії ВР мають. І з боку нового Президента, думаю, будуть відповідні кроки. В цілому ж до прийняття нової Конституції ще треба виконати багато законодавчої роботи. В даному ж питанні ясно одне: не ВР повинна підтверджувати або ні повноваження народних депутатів. Бо в сесійному залі майже завжди проглядається політичний підтекст. Або його хочуть бачити.

Якщо повернутися до даного конкретного питання, то воно не могло «висіти» далі. Кілька разів ставилося на голосування. Пропозицію визнати повноваження депутати не підтримали. Пройшла інша: про визнання в тих округах виборів недійсними. Для цього у депутатів були підстави, були аргументи.

— Влада є річ необхідна. Але вона не завжди моральна. Як зберігати паритет між необхідністю влади і її моральністю?

— Це філософське питання. Треба, думаю, виходити з джерела влади. Джерело влади — народ. Якщо народ делегує свої повноваження певному органові влади, то цей орган має виходити з інтересів народу і з інтересів держави. Найперше — інтереси народу. І не безликі якісь, а інтереси кожної людини. Якщо влада своїм законодавством, виконавчими структурами, тобто конкретними діями задовольняє інтереси людини, тоді вона діє морально, тоді немає протиріччя між владою і народом. Якщо це не забезпечується, тоді треба аналізувати, в чому причини розходжень. Зрозуміло, що абсолютного співпадання не буде. Бо скільки людей, стільки й інтересів. Але влада має прагнути виражати волю не якоїсь частини, а всього суспільства, всього народу і кожної людини. Іншого не бачу.

— Спасибі за інтерв'ю.

Парламентська хроніка

Всю владу — все-таки Радам і народові

Денне і вечірнє засідання 14 липня

На денному засіданні депутати продовжували обговорювати проект Закону «Про місцеві Ради народних депутатів». Депутат М. Ратушний запропонував відхилити цей закон як такий, що ліквідовує саму ідею самоврядування в Україні. А депутат В. Пилипчук підкреслив: Закон про місцеві Ради приймається надовго, тож щоб потім його не латати, треба одразу внести в нього суттєві зміни і доповнення. А це, на його думку, треба зробити у питаннях щодо розмежування повноважень між Радами і державою, щоб підприємства у веденні господарської діяльності не підпорядковувалися місцевим Радам тощо.

На захист запропонованого проекту став депутат А. Пейгалайнен (фракція «Комуністи України»). Він наголосив на тому, що проект закону відновлює народовладдя в країні, скасовує штучно створене двовладдя. А депутат В. Меркушов (фракція «Єдність») висловив зовсім протилежну думку: закон є кроком назад і розрахований на дію в дуже жорстко централізованій державі. Депутат І. Коліушко (фракція «Реформи») висловив застереження, що за чинною Конституцією главою виконавчої влади у нас є Президент. А за цим проектом Ради постають як органи виконавчої влади. Тоді слід їх підпорядкувати Президентові. Або ж Президент змушений буде створювати на місцях свої нові структури.

Одне слово, кожний новий виступ заганяв запропонований проект закону в черговий кут, вибратися з якого, здавалося, депутатам не вдасться. І хоч дискусія в цілому була коректною, стриманою, все ж депутат В. Яворівський назвав її політичною тусовкою.

Вже насамкінець головуючий на засіданні О. Ткаченко надав слово науковому консультантові М. Корнієнку, щоб він дав юридичні пояснення проектів Законів «Про місцеве самоврядування», який був розроблений робочою групою під його керівництвом, і «Про місцеві Ради народних депутатів», підготовленого Комісією з питань державного будівництва, діяльності Рад і самоврядування. Промовець переконував депутатів, що місцеве самоврядування не треба протиставляти Радам, бо первинним суб'єктом місцевого самоврядування є саме населення. Що Ради — форма самоорганізації цього населення, основний носій його функцій, повноважень. Тому місцеве самоврядування — це одна з найважливіших форм народовладдя.

І все більше депутатів схилялися до того, що обидва законопроекти по-своєму цікаві, важливі й краще було б об'єднати їх, зробити один всеосяжний закон. Висловлювалися й побажання: проект Закону «Про місцеві Ради народних депутатів», у разі прийняття його за основу, обговорити з головами новообраних Рад, врахувати їхні зауваження й побажання.

Після пристрасного підсумкового слова голови Комісії з питань державного будівництва, діяльності Рад і самоврядування О. Стешенка поставлений на голосування надзвичайно важливий проект Закону «Про місцеві Ради народних депутатів» був прийнятий у першому читанні.

Потім сесія внесла доповнення до статей 1 і 4 Закону «Про підприємництво».

Вечірнє засідання вів Голова Верховної Ради О. Мороз.

Першим у закритому режимі слухалося питання про згоду на притягнення до кримінальної відповідальності депутата однієї з районних Рад.

Потім сесія перейшла до обговорення питання про вилучення і надання земельних ділянок для несільськогосподарських потреб. У ході гострої дискусії депутати не дійшли згоди і вирішили перенести це питання на наступний тиждень.

У зв'язку з передбаченою в Конституції України процедурою приведення Президента України до присяги, Верховна Рада прийняла постанову про принесення присяги новообраним Президентом України 19 липня 1994 року о 10 годині.

Депутати розпочали обговорення змін і доповнень до Закону «Про захист прав споживачів». З доповіддю з цього питання виступив голова Державного комітету України у справах захисту прав споживачів В. Єрмаков.

Враховуючи злободенність даного питання, гостроту виступів народних депутатів, було вирішено продовжити обговорення наступного дня.

Яків ГАЛЬЧЕНКО.

Інтерв'ю в кулуарах

Як окремі народні депутати оцінюють прийнятий у першому читанні проект Закону «Про місцеві Ради народних депутатів» і яке їхнє ставлення до проекту Закону «Про місцеве самоврядування»?

Віктор КОЧЕРГА, заступник голови Комісії з питань законності та правопорядку:

Вважаю, що проект Закону «Про місцеве самоврядування» сам по собі цікавий. Але його можна охарактеризувати як закон, що біжить поперед паровоза. Він це поки що чужий, передчасний.

Закон «Про місцеві Ради народних депутатів» — це закон, до якого люди звикли, в який вони вірять. Він більш досконалий, хоча потрібні ще структурні і змістові доопрацювання його. Зволікати з прийняттям цього закону не можна. Ми повинні якнайшвидше дати його новообраним головам Рад, бо вони без нього не можуть працювати.

Євген ЖОВТЯК: По-моєму, нам слід було б взяти за основу законопроект «Про місцеве самоврядування», використавши позитивні моменти із проекту Закону «Про місцеві Ради народних депутатів».

Якщо Закон «Про місцеві Ради народних депутатів» при доопрацюванні буде прийнято, це змусить Президента України накласти на нього вето. Намагання усунути від влади всенародно обраного Президента призведе до того, що він змушений буде вживати якихось рішучих заходів, якщо він хоче бути Президентом, а не англійською королевою. Це призведе до конфронтації в суспільстві, бо це — свідоме й цілеспрямоване прагнення скасувати інститут Президента.

Я вважаю, що треба закладати принцип місцевого самоврядування. А як свідчить історичний досвід, Ради ніколи не були органами народовладдя.

Григорій ДОВГАНЧИН: Сьогодні ми розглядали альтернативний проект закону. Це свідчить про те, що у Верховній Раді сконцентровані різні, навіть полярні, сили. Результатом цього і є поява цих двох важливих документів в дещо різних інтерпретаціях.

На мою думку, в обох проектах є недороблки, прорахунки.

Слушні пропозиції вносили депутати, не впадаючи в крайнощі, добре попрацювали над обома проектами, врахувати все краще, що є в них, і підготувати нормальний закон, за яким працювали б наші органи влади і жив народ України.

Григорій ЯКОВЕНКО.

Батьки і діти

Підмічено, що саме в період економічних криз розбиваються серця: зростає кількість шлюбних розлучень і осиротілих дітей. На жаль, усі ми — спочатку споживачі, а вже потому батьки і діти.

Як це важливо, говорить і той факт, що парламенту знадобилось два дні для того, щоб привести у відповідність із Законом «Про захист прав споживачів» безліч норма тивних актів. Мети досягнуто — прийнято відповідну постанову, але за вагомого винятку: пропозиція Державного комітету України у справах захисту прав споживачів стосовно державного контролю за підприємствами і організаціями Укоопспілки не пройшла.

Треба сподіватися, що ряд суттєвих доповнень до чинного законодавства (скажімо, продавець товару зобов'язується обміняти неякісний товар, придбаний у нього споживачем, протягом двох тижнів) нормалізує роботу вітчизняної торгівлі. Статистика, яку наводив міністр юстиції Василь Онопенко під час внесення змін і доповнень до Кодексу «Про шлюб та сім'ю», спричинила в сесійному залі тривогу: 37 відсотків з-понад півмільйона цивільних справ, що їх розглядають сьогодні судові органи, припадає на позови з приводу стягнення аліментів. Або: 477 дітей-сиріт України вже усиновлено громадянами інших країн.

Враховуючи недосконалість глави 14 Кодексу про шлюб та сім'ю і, зокрема, статті 199 стосовно усиновлення дітей, народні депутати ухвалили тимчасово зупинити цей процес до приведення статті 199 у відповідність з міжнародними нормами і мораллю.

Сергій ВЛАД.

Чотири роки нової епохи

Нами прожита ціла епоха. Україна, яка проголосила своє прагнення жити самостійно, без чийогось опікунства, як будь-яка нормальна, цивілізована держава, крок за кроком, у муках і боротьбі стверджує свій авторитет і визнання у світовому просторі.

Так, нам важко. Як і кожному, хто серед бездоріжжя торує свій власний шлях. Але він єдиний, бо іншого просто не дано: український народ про це висловився твердо і однозначно.

Тепер залишилося найскладніше: від проголошення самої ідеї незалежності прийти до зміцнення державності, будівництва міцних економічних підвалин, забезпечення заможного життя людей. Для цього усе в нас є: і талант до праці, і наполегливість, і рішимість, і багатство землі, на якій живемо. Головне, не розгубитися під тягарем проблем, як і всі ці чотири роки, впевнено іти до своєї мети.

У річницю проголошення Декларації про державний суверенітет України ми попросили народних депутатів, як тих, хто безпосередньо голосували за цей документ, так і нового скликання висловитися з приводу цієї події.

Унікальний історичний документ

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ, народний депутат України

Декларація, звичайно, свою історичну місію виконала. Адже то був унікальний документ, який проламав клітку. Значення його переоцінити важко. То, власне, була перша віха, перший відлік на шляху до української державності. Цілком природно, що потім з'явилися нові документи, пройшов референдум. Вони певною мірою, можливо, затьмарили Декларацію. Це цілком зрозуміло, бо вона просто була першою. Далі настало проголошення Акта про незалежність України. Але, безперечно, й історики, й наступні покоління дадуть оцінку тому доленосному моменту. Бо ж тоді існувала тоталітарна система з союзним президентом, з усіма репресивними органами. Однак попри все, документ було прийнято. Я тут хотів би окремо виділити роль у тій історичній справі Івана Степановича Плюща. До речі, він сьогодні ніби відходить у політичний затінок. Утім, переконаний, що Плющ ще не сказав останнього слова, і списувати його поспішають. Так от, Івашко з групою високопоставлених компартійних чиновників тоді був у Москві на з'їзді. І Декларацію провів саме Іван Степанович Плющ. Свідомо це зробив чи ні, то вже йому самому пояснювати. Але факт залишається фактом.

Цей документ унікальний. Україна після його прийняття мовби вдихнула повітря. Інша річ, що зараз ми наразилися на соціальну депресію суспільства. Отямилися й перешикувалися проімперські сили в Росії. Але Декларація, прийнята в липні дев'яностого року, повторюю, — унікальний документ.

Порив до державності

Михайло РАТУШНИЙ, народний депутат України

— Хоч ми й були за стінами парламенту, але своїми діями стимулювали прийняття документа. Нагадаю, що Декларація про державний суверенітет України була прийнята насамперед під впливом і тиском народу, який прагнув волі. Це її неабияке позитивне значення. Тоді була єдність, єдиний порив до державності. У тому процесі участь брали найширші верстви населення. Звичайно, були помилки, мітинговщина, романтика, але кожна людина пропускала всі події крізь себе. Сьогодні ж кожен сам по собі — і люди, і влада.

І все ж вірю, що збайдуження, дезорієнтація у наших людей минуть. Вони неодмінно включаться до найважливіших процесів, більше не терпітимуть зневаги ...

Економіка — ключ суверенності

Валерій ЧЕРЕП, голова Комісії з питань базових галузей та соціально-економічного розвитку регіонів

Як ви знаєте, ми приймали цей історичний документ практично одноголосно. Який висновок з цього можна зробити сьогодні? Те, що держава наша є, сумніву ні в кого це не викликає. Те, що вона незалежна й самостійна — теж факт. Як і факт, що за дальшу незалежність України треба боротися, оскільки її повна суверенність може бути тільки тоді гарантована, коли вона подолає економічні негаразди.

Що я виділив би як головне у нашому державотворенні? Люди психологічно визріли до розуміння того, що ми можемо і повинні жити як рівні з рівними з будь-якими державами світу. Отже, перспектива розвитку України визначена — нам треба далі будувати свою власну державу. Цей шлях непростий і нешвидкий. Треба всім набратися терпіння й мужності і крок за кроком іти до піднесення виробництва, забезпечення добробуту людей. Даруйте, але ще раз повторюся: держава не може бути повністю незалежною, якщо економіка її слабка.

Я вважаю, що нині парламент і уряд повинні перш за все працювати над пакетом економічних державних актів, які б забезпечили на цьому етапі виведення нашої держави на рівень високорозвинутих європейських країн. До цього ми повинні іти впевнено й рішуче.

Навколо багатьох питань державної незалежності точиться немало розмов, але я впевнений, що серйозні політики ніколи не ставитимуть під сумнів цю ідею. Якщо ми зуміємо в країні навести порядок і підняти виробництво, то ці розмови відпадуть самі собою.

Отже, ми непогано попрацювали в політичному плані відносно творення нашої держави і значно гірше в економічному. І годі шукати, що з цих величин важливіше. Економіка й політика йдуть поряд, впливають одна на одну, і з цього треба виходити.

Я впевнений, що той шлях, який обрав народ України, безповоротний.

Від гасел — до діла

Сергій ЧУКМАСОВ, народний депутат України

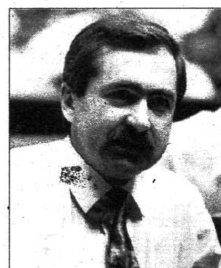

Від проголошення Декларації і до втілення її в життя дистанція виявилась великою. Вона ще не пройдена. Ми проголосили незалежність, але реальної як такої її ще немає. Адже політичні ідеї без економічної підтримки мало що дають. Нині люди святкують роковини незалежності в умовах, коли їм жити дедалі важче. Щоб День незалежності ми могли святкувати з усією повнотою, треба наполегливіше проводити економічні реформи, добиватись позитивних перетворень.

Як члену постійної Комісії Верховної Ради з базових галузей, мені доводиться вивчати факти дальшого спаду виробництва у серці економіки — металургійній галузі. Адже це основна частина валютних надходжень в Україну, оскільки машинобудування та інші галузі ще не вийшли на світовий рівень. Та криза, яка вразила фінансову частину життя країни і призвела до неплатежів, далася і тут взнаки. Уявіть собі, що на багатьох підприємствах металургійного комплексу виробництво діє тільки на третину можливостей.

Однак ті, хто вважає ледь не помилкою наш поступ до будівництва незалежної держави, мені бачаться запорениими, засліпленими тимчасовими негараздами. І взагалі, ділити Україну на Захід чи Схід, як дехто це робить, — просто політична короткозорість. Є люди, яким допекли життєві проблеми і вони в стані глибокої образи дозволяють собі поспішні висловлювання щодо суверенітету.

Людей передусім хвилюють економічні проблеми, і це ключик до розуміння справжнього настрою народу. А він такий, що люди хочуть жити в своїй українській державі краще, ніж будь-коли раніше.

Ми ж ось у Верховній Раді ще не вирішили жодного серйозного питання, не прийняли законів, які б зняли кайдани з виробника. Ось де наша робота щодо розбудови справді незалежної держави.

У зв'язку з від'їздом на Батьківщину

14 липня Голова Верховної Ради України Олександр Мороз прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Індія в Україні Судхіра Тукарама Деваре у зв'язку з його наступним від'їздом на батьківщину. Відбулася дружня розмова, в ході якої глава нашого парламенту підкреслив, що діяльність індійського посла в Україні залишає дуже добре враження, і висловив сподівання, що, повернувшись на батьківщину, Судхір Тукарам Деваре буде продовжувати ту лінію, яку він проводив тут. Бо перспективи розвитку і зміцнення всебічного співробітництва між Україною та Індією дуже великі. Вони відповідають інтересам двох наших народів. Голова Верховної Ради попросив посла передати найкращі побажання керівництву Індії та її талановитому народові.

До рідного порога

Президент України Леонід Кучма відвідав Чайкине Новгород-Сіверського району. У селі, де він народився, земляка тепло привітали з нелегкою перемогою. В Олександрівці Семенівського району Президент поклав квіти на могилу матері.

Відбуття урядової делегації

15 липня до Італії відбула урядова делегація на чолі з Прем'єр-міністром України Віталієм Масолом. Вона візьме участь у засіданні Асоційованої ради Центральноєвропейської ініціативи. Ця організація була створена у 1989 році групою держав Центральної і Східної Європи з метою налагодження багатосторонньої співробітництва у політичній та соціально-економічній сферах і сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні.

Шматочок Парижа в Українському домі

Велика французька революція, як відомо, почалася з того, що народ Парижа 14 липня 1789 року взяв Бастилію — ненависну тюрму посеред міста, яка була уособленням королівського абсолютизму. Цей факт став символом свободи народу. Ще через рік громадяни великим колективом розібрали ту тюрму до цурки і влаштували, як і належить парижанам, танці на тому місці.

З нагоди річниці цієї дати Надзвичайний і Повноважний посол Франції в Україні Мішель-Ів Песік дав бал у Києві, в Українському домі. Звучали «Ще не вмерла Україна», «Марсельєза», привітання, а далі вальси, танго й фокстроти.

Шампанське було належної температури і смаку, морозиво — теж. Незабутнє враження на наших дам і вищого світу, і напівсвіту справили аспіранти вищої військової школи Сен-Сір. Загалом же наша славна публіка могла би приділити танцям і більше уваги.

Вл. інф.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

13 липня 1994 року у Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки відбулася зустріч з послом Сполучених Штатів Америки в Україні Уільямом Міллером та першим секретарем посольства Брюсом Конаком. Було обговорено питання щодо взаємодії у вирішенні проблем ядерного роззброєння, послідовного виконання тристоронніх — між Україною, Росією і США — угод з цих питань.

В той же день Голова Комісії Верховної Ради України у закордонних справах і зв'язках з СНД Борис Олійник мав зустріч з Директором інституту стратегічних досліджень (Вашингтон, США) паном Бугайським та Директором програми міжнародної безпеки Консультативно-Дорадчої Ради при Президії Верховної Ради України Яном Бжезінським.

Співрозмовники торкнулися широкого кола питань українсько-американських відносин, взаємин України з країнами СНД, проблем інтеграції України до міжнародних європейських структур.

А 14 липня Борис Олійник зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Канади в Україні Франсуа Матісом.

Розвиток дружніх українсько-канадських взаємин, підготовка міжнародної конференції «Партнерство заради економічного відродження України» в Галіфаксі (Канада), перспективи вступу України до Міжпарламентського Союзу, обмін парламентськими делегаціями були в центрі уваги співрозмовників.

Комісія з питань паливно-енергетичного комплексу, транспорту і зв'язку розглянула становище, що склалося на будівництві нафтоперевалочного комплексу в Одеській області.

Значення терміналу для енергозабезпечення народного господарства України не переоцінити. Він дасть можливість Україні мати друге джерело нафтопостачання, що сприятиме підвищенню національної безпеки держави. Одночасно на спорудження природоохоронних об'єктів передбачається направити 30 проц. коштів від загальної вартості будівництва.

Однак, як було сказано на засіданні Комісії, роботи тут за рішенням Одеської обласної Ради народних депутатів практично призупинено.

Комісія запропонувала Кабінету Міністрів України найближчим часом розглянути цю проблему разом з Одеською обласною Радою народних депутатів і вжити заходів до термінового відновлення будівництва. Спорудження нафтоперевалочного комплексу Комісією взято під контроль.

Комісія з питань культури і духовності на своєму засіданні розглянула проект Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України» (стосовно надання мінімальних і пільгових податкових умов закладам, установам і організаціям культури), а також проект постанови Верховної Ради «Про заборону пропаганди порнографії, культу насильства і жорстокості». Обидва законопроекти, що підготовлені Комісією, схвалено і вирішено подати на розгляд Верховної Ради України.

Прес-служба Верховної Ради України — Укрінформ

У ДЕНЬ СВЯТА — ЗА ПРЕКРАСНИХ ДАМ!

Декларація — іноземка за походженням, як чимало прогресивного, вона прийшла із Заходу. Декларація про державний суверенітет — це вже наше, вигорьоване і здобуте чотири роки тому саме цього дня — 16 липня. Філологи вбачають, що окремі характеристики слова, як то: походження, рід, число — певною мірою характеризують і саме поняття. Очевидно, є глибокий смисл у тому, що Україна, незалежність, держава — слова жіночого роду. Століттями ці три ідеї збуджували думки вітчизняних патріотів (переважно чоловіків) і кликали їх на подвиги, щоб завоювати серця цих трьох прекрасних дам.

І чотири роки тому дами нарешті змилостивилися. Верховна Рада України прийняла Декларацію про державний суверенітет.

Дами... Одна з італійських журналісток написала: наш світ — це світ, збудований чоловіками для чоловіків. На підтвердження цієї тези звичай пропускати вперед представниць прекрасної статі можна пояснити первісним чоловічим егоїзмом: до заселеної дикими звірами печери першими заштовхували жінок... Можливо, саме небажання бути здобиччю (звіра чи відбійного молотка — яка різниця?) з часів матріархату і до сьогодні спонукає жінок іти в політику? А зовсім не жадання влади чи емансипація. Кажуть, коли в домі є жінка — дім буде доглянутий... А якщо жінка у парламенті? Можливо, якби їх було там більше, то чоловіки посоромилися б зайвий раз давати волю своїм емоціям?

Сьогодні наші дами — відчайдушні амазонки: і в черзі, і біля плити, і в парламенті, і... на географічній карті, бо хто заперечуватиме, що Україна — наша найчарівніша дама. Віднедавна, а саме від останніх виборів до парламенту, закони, за якими вона житиме, доручено ухвалювати, зокрема, дванадцятьом дамам.

Хто ж вони: представниці верховної влади і за сумісництвом — найчарівніша половина людства? Про це розкажуть чотири чарівні парламентарійки, відповівши на такі запитання:

1. Кажуть, жінка на кораблі — до нещастя. А жінка в парламенті? Що вона може чи мусить внести у його діяльність?

2. Колись чоловіки нав'язали жінкам імідж скандального, галасливого створіння. Що, на вашу думку, — свобода слова? Як з огляду на це ви ставитеся до висвітлення у пресі роботи ВР?

3. Ваш ідеал як політика?

4. Що вас не влаштовує у роботі ВР?

5. Як ви почуваєтеся у парламентському кріслі? Як ставиться сім'я до вашого вибору?

Жінка у парламенті — до злагоди

Валентина Гошовська — філолог, кандидат наук, доцент Харківського педагогічного університету. Про свій вік — 45 років — говорить відверто. Входить до фракції комуністів. За характеристикою джентльмена з фракції Народного Руху «...принаймні, у цій жінці є щось українське (точніше — полтавське, бо звідти родом — Г.Р.)».

1. Я далека від таких паралелей. Завжди керуюся статтею 33 Конституції, де сказано, що жінка і чоловік у громадській, політичній сфері мають рівні права. Ділити людство на людей і жінок безглуздо. Безумовно, за природою жінка влаштована інакше, мислить і чинить інакше. Гадаю, сьогодні у парламент вони мають (і саме час) внести злагоду. Жінка ж бо за природою — миротворця.

2. Пригадую, що під час виборчої кампанії преса повелася по-різному. Проте я далека від думки, що журналістів треба сповивати — вони ж творці перш за все. Але свобода слова має бути цивілізована, не зводитися до емоцій чи пліткарства. Все повинно працювати на громадянську злагоду в суспільстві — ось основний принцип.

Що ж до мене особисто, пригадую, що під час передвиборчої кампанії (я була суперницею 8 чоловіків), багато хто з кандидатів поводився зовсім не по-джентльменськи. Я ж не дозволяла у бік опонентів жодного некоректного випаду, була переконана: витриманість — ось єдино гідна тактика.

3. Мій основний критерій у оцінці політика — порядність.

4. Все, що бачимо сьогодні — закономірний процес адаптації: життя є життя. За кожним з депутатів стоять його виборці, і нести їх ідеї і сподівання — наш обов'язок. А вони дуже часто різні, і навіть полярно протилежні. Проте наше завдання — чинити мудро і нести злагоду у такій складній для суспільства ситуації.

5. В парламенті я вперше, проте депутатська робота мені знайома. Що ж до сім'ї — у мене прекрасний чоловік і дорослий син. Всі у сім'ї незалежні, проте це не заважає нам розуміти одне одного.

Розмову вела Ганна РОМАНЦОВА.

Держава починається з сім'ї

Лілія Григорович балотувалася по 204 Снятинському виборному округу на Івано-Франківщині. Вона — єдина галичанка і єдина жінка у парламенті, яка належить до демократичного блоку. «Я ніколи не входила до жодної партії. Народний Рух свого часу по-джентльменськи підтримав мене на виборах, і я теж поводжуся як джентльмен, хоча і жінка — незмінно підтримую фракцію Руху».

1. Абсурдне твердження. Якщо вже жінка є в сім'ї, є в парламенті, є на світі... В такому разі жінок можна і з хати повиганяти... Під час передвиборчої кампанії була мова, буцімто політика — справа чоловіча, а жінка повинна виховувати дітей, підтримувати вогонь сімейного вогнища і готувати на ньому їжу. Я з цим категорично не погоджуюсь, але рух феміністок, здається, кінчився ще у XIX столітті... Коли я здатна чогось досягти у політиці, я того досягну. Коли ж у чомусь не фахівець — не претендуватиму...

Я за освітою лікар, тому маю намір працювати у комісії з охорони здоров'я. Гадаю, що у цю галузь, як і у всі інші, слід, в першу чергу, привнести розуміння проблем сім'ї. Коли їх буде розв'язано, відпаде потреба у багатьох інших комісіях, бо саме там, у сім'ї, зрештою, закладається основа фізичного і духовного здоров'я суспільства.

2. Свобода слова — це і є те, що робить нашу четверту владу такою. Зараз спостерігається регрес, особливо у порівнянні з 1990—1991 роками. І я думаю, він буде ще більший. Вже сьогодні відчувається локальний інформаційний голод.

А з іншого боку — відшліфовування фактів і подача їх у вигідному ракурсі. Що ж до засідань Верховної Ради, вважаю, є рація все-таки показувати їх по телебаченню повністю.

3. Маргарет Тетчер.

4. Недотримання регламенту. Часті його порушення свідчать про непрофесійність парламенту. Можливо, що це хвороба перехідного періоду і з часом все владнається.

5. Я — голова Крайового братства Святого Апостола Андрія Первозваного. Тому моя сім'я вже мала нагоду переконатись: будь-яка громадська робота не сприяє появі додаткового часу для родини. А професія парламентарія — і поготів. Але, на щастя, мій дім — справді моя фортеця. У мене підростають два синочки — Ромчик і Нестор, яких під час тривалих матусиних від'їздів виховує чоловік. До речі, саме він був головний ініціатор, спонсор, психотерапевт — і хто хочете — моєї передвиборчої кампанії. За фахом він — лікар-стоматолог, а за характером — прекрасна, чуйна людина.

Розмову вела Галина ЛИХОВА.

«Мій ідеал політика — Індіра Ганді»

Галина Старовойтова балотувалася по 32 Красноперекопському виборчому округу Республіки Крим. Саме Крим дав до парламенту найбільше жінок. За фахом Галина Старовойтова — юрист. Можливо, саме тому їй не подобається, що деякі депутати зловживають мікрофоном, виступаючи без будь-якого приводу, щоб продемонструвати виборцям свою активність. І цим обмежують можливості колег працювати плідно.

1. Сподіваюсь, ніякої небезпеки для корабля жінка не становить. Суть тут в іншому. Наше суспільство влаштоване так, що найсприятливіший клімат складається у тому колективі, де кількість жінок і чоловіків приблизно однакова. Коли ж у цьому перекіс, то виникає дисгармонія.

У роботу парламенту жінки можуть привнести упорядкованість, розважливість при прийнятті рішень. Завдання у тому, щоб зуміти переконати чоловіків прислухатися до думки жінок.

2. Хто це каже? Чоловіки? Тут має значення такий момент. У чоловіків добре розвинуте почуття чоловічої солідарності, і тому вони не помічають, точніше, охотніше прощають, чоловічі недоліки. Жінки, як і чоловіки, представляють різні психологічні типи. Як не важко помітити, у парламенті засідають жінки, які за своїм характером є лідерами, що вони довели своєю перемогою у передвиборній кампанії та активністю у парламентській діяльності. І в той же час, якщо в залі виникає шум, конфлікти, то не з вини чи з ініціативи жінок. Отже, наведене у запитанні твердження — хибний афоризм.

3. Індіра Ганді

4. Жінка любить порядок, любить перелаштовувати все по-своєму.

Але я б не вважала цей афоризм беззаперечним у тій частині, що жінка любить усе перелаштувати на свій манер. Не годиться вбачати у жінці руйнівниць встановлених порядків особливо, якщо ці порядки перелаштувати розумно, корисно і зручно.

У роботі парламенту є простір для вдосконалення. Мені здається, що нині депутати недостатньо працюють у комісіях над законопроектами. І внаслідок цього біля мікрофонів у сесійному залі обговорюються питання, котрі можна було б обговорити в комісіях і потім раціональніше працювати в залі засідань.

Нерідко депутатам законопроекти вручають безпосередньо перед їх розглядом на сесійному засіданні, і тоді просто бракує часу. Для професійного парламенту це має бути не правилом, а винятком.

5. Скажу так: я вживаюся у роль депутата без страху, але з почуттям відповідальності.

Моя сім'я складається з трьох осіб, окрім мене у ній чоловік і мама. Син одружений, мешкає окремо. І чоловік, і мама з розумінням ставляться до мого нового становища. Звичайно, у них виникли нові труднощі, і вони з ними змирилися.

Розмову вів Анатолій БЕНЬ.

Вчителі сьогодні здійснюють подвиг

Людмила Яківна Пасечна — народний депутат від Костянтинівського виборчого округу № 126 Донецької області. За професією — педагог. Останні дев'ять років очолювала середню школу в Костянтинівці. Мати трьох дітей. У Верховній Раді працює в Комісії з питань науки і народної освіти. Тож наша розмова розпочалася саме із проблем освіти.

— На моє глибоке переконання, сьогодні вчителі здійснюють перед державою героїчний подвиг — кажу так, бо дуже добре знаю, як важко сьогодні доводиться вчителям. І незважаючи ні на що, вони продовжують навчати те покоління, від якого залежить наше майбутнє. Його втрата означатиме втрату майбутнього. А оскільки я прийшла до парламенту не лише як представник народу, а й як представник освіти, то це вплинуло на вибір комісії, у якій я працюю. Тим більше, що дуже багато представників науки та освіти вирішили працювати в інших комісіях.

У своїй діяльності відстоюватиму не лише права вчителів, але й права дітей. А найголовніше право кожної дитини полягає в тому, щоб мати можливість повністю себе реалізувати.

— В цьому зв'язку яким є ваше ставлення до платної освіти?

— Вважаю, що платна система навчання як частка загальнонаціональної освіти може існувати, але в жодному випадку не можна робити цього повально, що ми бачимо нині. Хоча дуже часто навчальні заклади просто змушені це робити, оскільки держава поставила їх в умови самовиживання. Проте я переконана, що пріоритетним напрямком розвитку освіти має бути її доступність і безплатність для кожного громадянина України.

— Ви мати трьох дітей. Де ваша сім'я?

— Син уже працює вчителем, дочка — студентка другого курсу підінституту, тож можна сказати, що діти пішли по стопах матері. Найменшому синкові тільки 14 років. Він поки що дома, в Костянтинівці, але, мабуть, доведеться переводити до Києва, бо я працюю у Верховній Раді на професіональній основі.

— Людмило Яківно, чим ви любите займатися у вільний час і чи є він у вас?

— Знаєте, коли я працювала директором школи, то вільного часу практично не існувало. Не дуже багато його й нині. А загалом, якщо вдається знайти вільну хвилинку, то читаю, ходжу в кіно, люблю шити і вишивати. Проте сьогодні, крім роботи в парламенті, додається інше: дуже багато потрібно працювати над собою, адже професіональна робота у Верховній Раді вимагає великих знань.

— Дякую за розмову, бажаю вам успіху.

Взяв інтерв'ю Сергій ЛАВРЕНЮК.

Сторінку підготувала Наталя ФІЛІПЧУК. Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Микола КОСИЙ, «Голос України»

Тепер можна розпочати нове життя,

або Як «заробити», не виходячи з готельного номера

Незважаючи на всю гостроту нинішньої виборчої кампанії в Україні і захопливі матчі на футбольних полях Америки, багатьом харків'янам у ці дні не до цього: турбує зовсім інше. Однією з найбільших афер, принаймні за останні десятиріччя, називають харківські стражі порядку липове вербування на сезонні роботи до Ізраїлю так званою фірмою «Таско ЛТД», яка нагріла, за попередніми даними, кілька тисяч довірливих на 250 доларів кожного. Заступник начальника УВС Харкова Юрій Черкасов повідомив, що, як видно, тут непогано попрацювали шахраї високого, можливо, навіть світового класу. Оперативні дії гарячими слідами поки що нічого не дали. Залишається сподіватися на Інтерпол. Втім, вже збігло чимало часу, а новин щодо цього в міліцейському пресцентрі немає. Схоже, що зібраний у наївних мільйон «зелених» декому дасть змогу розпочати нове життя на березі теплого моря і надовго, якщо не назавжди.

А робилися ті «бакси» геніально просто. Наприкінці березня Харківський міськвиконком зареєстрував дочірнє підприємство ізраїльської фірми «Таско», засновниками якого стали двоє громадян Ізраїлю. За тиждень-другий в одному з комерційних банків було відкрито рахунок, на який ці бізнесмени як статутний капітал перерахували мільйон карбованців. А згодом у вагонах поїздів метро, в інших людних місцях появилися згадані привабливі оголошення. У вкрай збіднілій і зневіреній країні охочих знайшлося досить. В обставленому комп'ютерами та іншою заморською оргтехнікою номері готелю «Харків» їх уже очікували симпатичні дівчата-секретарки (як з'ясувалося, й самі ошукані), які люб'язно і дохідливо пояснювали, як можна за годину заробити 4 долари на будівництві і 3,5 — на сільгоспроботах. За місяць — майже тисячу! Фірма ще й брала на себе оплату половини вартості дороги. А щоб казка збулася, треба було викласти готівкою якихось 250 «зелених» за проїзд Україна — Ізраїль — Україна. Та ще 278 тисяч карбованців тим, хто не мав закордонного паспорта. І то не готівкою, а переказом на розрахунковий рахунок ВВІРа! Саме це навело багатьох на висновок: справу організовано на державному рівні. Тож, хто мав такі гроші, розраховував значно примножити їх, а хто не мав — без особливого ризику позичав. Елегантно вбраний доброзичливий молодик років тридцяти, який представлявся засновником фірми, знімав лагідним голосом будь-які підозри навіть у найнедовірливіших.

Подумали б, навіщо вкрай перенаселеній країні сезонні робітники, коли й тим, хто виїхав раніше, не завжди вдається знайти роботу; чому основним критерієм добору є не документ про кваліфікацію, а довідка з туб- та психдиспансеру; за які такі заслуги, зрештою, така щедрість — половину вартості дороги коштом фірми? Та дві-три тисячі омріяних «баксів» брали гору над розумом, ще й набір був обмежений. Мій сусід, наприклад, днів за два до відомого фіналу не приховував радощів від перспективи уже наприкінці літа «прошелестіти» містом на хоч і «потриманій», але ж іномарці...

Коли перша група сезонних новобранців вчасно прибула до вказаного місця, автобусів на Ізраїль посередники-фірмачі чомусь не подали. Коли за годину терпець декому увірвався й вони подалися до офісу, той був порожній.

Найпростіше сказати: бачили очі, за що купували... Але постає доречне запитання: як називати владні структури держави, якщо вони дозволяють без будь- якої, бодай формальної, перевірки грабувати своїх громадян серед білого дня?

Харків.

Володимир ДУПАК, «Голос України»

Як козаки сталь на долари міняли

Дев'ять новеньких трамвайних вагонів чеського заводу «ЧКД» з'являться незабаром на головних маршрутах Запоріжжя

Ох, і нелегкий був шлях до них у «Запоріжелектротрансу»! А розпочалося все з викликів керівництва тодішнього трамвайно-тролейбусного управління (ТТУ) «на килим» до кабінету щойно обраного на голову міської Ради народних депутатів Олександра Головка. Він вимагав безперебійної роботи електротранспорту. А як це зробити, коли жодної копійки з міського бюджету на поповнення трамвайного і тролейбусного парку виділено не було. Не було чим і ремонтувати ті ж чеські вагони, що становили собою основну частину рухомого складу.

Не станемо детально оповідати про всі візити тепер уже О. Головка до ТТУ, де він вивчав «дрібнички». Зазначимо лише, що через певний проміжок часу управління набуло статусу підприємства — голова міської Ради наполіг, щоб дати колективу можливість відчути самостійність у веденні господарських справ. А після кількох нарад з директорами найбільших промислових підприємств міста на сесію міськради було винесене питання про запровадження в Запоріжжі транспортного податку. Щоб на його суму (була названа конкретно — 4,5 мільярда карбованців) придбати трамваї.

Відверто кажучи, якби керівництво «Запоріжелектротрансу» схопило цю суму й відразу ж кинулося на найближчу біржу, щоб купити «зелененькі», навряд чи тих доларів вистачило б і на три трамваї. А сьогодні можна стверджувати, що генеральний директор Микола Міщенко і його команда проявили підприємливість. Можливо, їм поталанило, що зустріли австрійську торгову фірму «Текспаро», яка стала посередником між «Запоріжелектротрансом» і чеською фірмою «Інекон», яка має виключне право на реалізацію трамваїв заводу «ЧКД». Та хоч би як там було, а молодці. Бо знайшли у Запоріжжі продукцію, яку не лише вигідно купили, а й продали пізніше за кордоном. Зупинили свій вибір на металургійному комбінаті «Запоріжсталь», з яким підписали угоду: комбінату — 4,5 мільярда, «собі» — 10,5 тисячі тонн сталі.

Далі «Текспаро» попередньо оплатила «Інекону» вартість трамваїв, а запорізький метал продала в Китаї, повернувши собі в такий спосіб усі витрати.

— Між іншим, завдяки співпраці з «Текспаро» один долар нам обійшовся всього по 2,5 тисячі карбованців, — додає Микола Міщенко. — Не виключено, тих коштів нам ще вистачить і на комплект запчастин...

Тільки не подумайте, що оті 9 трамваїв розв'язують усі проблеми запорізьких електротранспортників. Де там! Життя ставить завдання — забезпечити надійний транспортний зв'язок центру й Хортицького та Південного житлових масивів. Зробити це можна буде тільки за умови нового поповнення трамвайного і тролейбусного парку. А тому «Запоріжелектротранс» підписав ще один контракт з фірмами «Текспаро» й «Інекон». Уже на 16 трамваїв.

Запоріжжя.

Застраховані від усяких нещасних випадків

Акціонерне страхове товариство «Україна — Остра» застрахувало життя і здоров'я 310 членів Спілки журналістів України, працюючих в засобах масової інформації на Сумщині. В разі нещасного випадку потерпілі одержать від товариства допомогу у розмірі до 10 мільйонів карбованців.

Віталій МАКСЮТЕНКО.
Сумська область.

Василь БАБУХ, «Голос України»

На конвеєрі — композитні балони

На Сокирянському машинобудівному заводі розпочато опанування нової перспективної продукції — металопластикових балонів, якими обладнуються автотранспортні засоби, що працюватимуть на зрідженому газі.

Розробив технологію випуску Інститут газу Академії наук України. Виготовлятимуть балони, а їх гостро не вистачає, з комбінованим корпусом, тобто не суцільнометалево, а з пластиковою оболонкою, що заощаджуватиме багато металу. Споживачі можуть бути спокійні за свою безпеку — композитний корпус високонадійний.

В освоєнні нової продукції беруть участь Чернівецький завод теплоізоляційних матеріалів, Івано-Франківський котельно-зварювальний завод і Чернівецька асоціація «Газкомплектприлад».

Чернівці.

Точка зору

Володимир НОСЕНКО

Замість мажоритату і пропорцій я пропоную колегії,

або Якою має бути виборча система

ГОЛОВНЕ завдання законодавчого органу — прийняти якісні закони. Тож законодавцями мають бути не мітингувальники - популісти, номенклатурники й місцеві начальники, що «вибивають» у столиці пільги, абсолютно некомпетентні у законодавстві, а професіонали всіх сфер законотворчості. Це аксіома.

Як цього досягти? Адже існуючі в світі пропорційна й мажоритарна виборчі системи, за оцінками багатьох, недосконалі і не можуть забезпечити високий професіоналізм депутатського корпусу.

Пропорційна система вважається кращою за мажоритарну, але вона несправедлива й породжує надто політизований парламент. Боротьба точиться не між особистостями, а між партійними списками. А хто вище у списках, той має більше шансів стати депутатом. У лідерів партій шанси найвищі, адже вони у списках перші. Про яку якість законів можна казати, якщо їх створюватимуть вожді всіх напрямів? Мітинг буде нескінченний!

До того ж при складанні партійних списків можливі всілякі інтриги, чвари, підлабузництво й навіть підкуп вождів з метою пробитися якомога ближче до вершини списку. І там опиняться швидше за все не найкращі, а найкорумпованіші або віддані вождю. Нам ще тільки не вистачало депутатів-мафіозі або «шісток». А перед безпартійними й тими партійцями, що не плазують, взагалі постає нездоланна стіна. Їх якщо й включать у партійний список, то на саме дно, без жодних шансів на успіх. Дуже несправедлива система. Завдяки їй у Росії переміг демагог Жириновський і депутатами стали нікому не відомі його прибічники, серед котрих може опинитися хто завгодно.

Але й мажоритарна система анітрохи не краща. Тут з'являються проблеми іншого роду, про що свідчить, зокрема, досвід старої Верховної Ради України, депутати якої були обрані у 450 округах. При 52-мільйонному населенні України на кожний округ припадає приблизно 115 тисяч мешканців, з них виборців — не більше 80 тисяч. У таких маленьких округах найкращі шанси стати депутатом мають директори заводів, голови колгоспів і місцевих Рад, що становлять переважну більшість у парламенті. Вони можуть бути хорошими працівниками на своєму місці, але як законодавці — не досить компетентні, і закони виходять неякісні. Такі депутати вибивали пільгові кредити та матеріальні ресурси для своїх підприємств і саме на це в основному витрачали свою енергію.

Крім того, ми отримуємо неструктурований парламент, а це значить, що жодна партія не відповідає за провали у роботі Кабінету міністрів. Потрібно, щоб у парламенті була стабільна правляча коаліція і опозиція, щоб було ясно, хто винний у погіршенні життя, кого обирати на наступних виборах.

Розглянемо ще один з недоліків мажоритарної системи. Приміром, в одному з 450 округів ведуть боротьбу юрист, економіст, еколог, правозахисник, дипломат, лікар, військовий, пенсіонер, жінка, профспілковий лідер і т. д. Кого обрати? Як люди вони всі непогані, але наскільки вони професіонали, щоб бути законодавцями, — невідомо. Економіст пропонує якусь економічну програму, юрист — юридичну, еколог — екологічну і т. д. Що краще: правова держава, боротьба з інфляцією чи поліпшення екологічної ситуації? Некоректне питання! Це те ж саме, коли у спорті примусити змагатися Каспарова з Марадоною і Бубкою, а в мистецтві — Пушкіна з Моцартом і Леонардо да Вінчі. Хто кращий? Кого вибирати? Якщо я за Каспарова, то проти Марадони й Бубки? Якщо за Пушкіна, то проти Моцарта й Леонардо? Абсурд!

Тому я і пропоную для України нову, ще мало відому в світі колегіальну виборчу систему. Кожна область, приміром, може обирати своїх депутатів прямо у шість заздалегідь визначених у Конституції законодавчих колегій:

1) зовнішньополітичну й безпеки;
2) юридичну;
3) фінансово-економічну;
4) народногосподарську;
5) соціальну;
6) гуманітарну.

У кожній області економісти змагатимуться з економістами, юристи — з юристами тощо. Переможуть кращі з кращих, з найкращими програмами, і закони, створені професіоналами з різних сфер життя, будуть набагато якісніші за нинішні, життя поліпшиться, країна перестане котитися у безодню, як за нинішньої мажоритарної системи.

За колегіальної системи і кожний кандидат, і виборці заздалегідь знатимуть, які питання він вирішуватиме, ставши депутатом. Нові законодавчі колегії повинні мати ширші повноваження, ніж нинішні парламентські комітети та комісії, і відповідатимуть за певний блок проблем. А з конкретних питань колегії самі можуть створювати відповідні комісії.

Працездатність колегії не повинна залежати від хвороби або поїздок кількох депутатів, і в ній мають бути представлені різні точки зору. Враховуючи ці два обмежувачі, видається оптимальною чисельність колегії — приблизно 40 депутатів. Це дуже підходить Україні, адже не може бути однакова кількість депутатів від Чернівецької області, де менше мільйона мешканців, і від Донецької, де більше 5,5 мільйона. Тож округ має дорівнювати приблизно мільйону мешканців. Вийде, що 15 нечисленних областей України будуть представлені одним депутатом в кожній з шести колегій, тобто обиратимуть по шість депутатів. Республіка Крим, Одеська, Львівська та інші області з населенням більше 2 мільйонів чоловік — двома, від Харківської, Дніпропетровської й Луганської областей — по три депутати, від Київської — чотири, від Донецької — п'ять, тобто в цій області буде п'ять округів з кількістю трохи більше мільйона чоловік, у кожному з яких виборці теж обирають по 6 депутатів різних колегій.

У підсумку в кожній колегії працюватимуть на постійній основі 43 найкращі професіонали, які представлятимуть абсолютно всі регіони України. Буде ліквідовано абсурдну ситуацію, коли регіони нерівномірно представлені в різних комісіях.

Можна на прикладі фінансово-економічної колегії розглянути процес обрання депутатів у майбутньому. Приміром, в одній з областей ведуть передвиборчу боротьбу Рух, Центр і соціалісти. У кожній області є телецентри, й під час передвиборчої кампанії щоденно проводяться теледебати кандидатів у депутати різних колегій. По понеділках дебатують економісти, по вівторках — юристи і т. д. За два місяці теледебатів кожний по 8 разів виступить зі своєю програмою, так що навіть найаполітичніші виборці зможуть визначитися, за кого голосувати. Припустимо, виборцям даної області більше сподобалася програма Центру, в інших областях депутатами економічної колегії стали кандидати від Руху і т. д. Ці 43 кращих економісти й уособлюють економічний вибір України, шлях, яким вона піде. Наприклад, 30 із 43 депутатів виступають за поміркований шлях до ринку, 10 — за «шокову терапію» і 3 — за повернення розподільчої системи. Отже, Україна йде до ринку без шоку, а кращий з 30 професіоналів правлячої коаліції, кого вони самі вважають такими, стає віце-прем'єром з економіки й організує загальне виконання законів, розроблених його колегами-професіоналами у законодавчій колегії. Ніякої бійки виконавців і законодавців бути не може, адже вони — одна «команда», кровно зацікавлена в тому, щоб і закони були якісними, і їх виконання загальним, інакше друга партія переможе на наступних виборах. А опозиція критикує з різних сторін запропоновані законопроекти, що також допомагає врахувати їхні зауваження й поліпшити якість законів.

У новому законодавчому органі, обраному за колегіальною системою, економічні законопроекти, розроблені теоретиками економічної колегії, які витають у «високих шарах» макроекономіки, будуть «приземлені» іншими колегіями. Наприклад, у народногосподарській колегії працюватимуть не теоретики, а практики — кращі у своїх галузях промисловості, аграрії, підприємці, фахівці в галузі енергетики, транспорту, зв'язку, будівництва тощо. Але вони становитимуть не 2/3 складу парламенту, як сьогодні, а всього 1/6 частину, як і представники інших сфер законотворчості. Завдяки колегіальній системі виключаються всілякі несподіванки з професійним складом депутатського корпусу, бо ще до виборів можна бути впевненим, що всі верстви суспільства будуть гарантовано представлені у парламенті.

Загальна кількість депутатів нового українського парламенту становитиме $43 \times 6 = 258$ чоловік. З них 6 стануть віце-прем'єрами зі своїх напрямків, а всім складом Дума обере прем'єр-міністра і його першого заступника, котрі займуться координацією дій міністерств та відомств. Отримаємо стабільний коаліційний уряд народної довіри. За 4 роки до наступних виборів буде ясно, яка партія виправдала довір'я, а яку слід переобрати. Замість нинішніх обіцянок кожний займеться конкретною справою.

Яку ж систему оберемо?

Віктор МЕДВЕДЧУК, президент Спілки адвокатів України, заслужений юрист України

Кроки до громадянського суспільства

Лексика часів перебудови запам'яталася інтенсивним вживанням нових понять. Серед них «правова держава» та «громадянське суспільство». Однак і сьогодні вони не більш ніж гасла: ні в кого не викликають заперечень, але й нікому нічого не дають. А шкода, адже це свідчить про невизначеність цілей розвитку суспільства, нерозвиненість у ньому організаційних структур, які мають відображати інтереси різних верств населення та інтегрувати їхні зусилля на вирішення конкретних завдань. Тому зараз, коли словесна риторика має поступитися місцем діловому підходові, варто, врешті, звернутися до конкретних кроків побудови громадянського суспільства в Україні.

Важливим критерієм громадянського суспільства є відповідність законів держави невід'ємним правам людини. Адже тим самим для особи з'являється можливість звільнитися від диктату держави, на яку покладена функція охорони індивідуальних прав і свобод.

Зауважу, що це в жодному разі не означає приниження ролі держави в житті суспільства. Багато наших нинішніх проблем виникло якраз тому, що держава в Україні, як і в багатьох постсоціалістичних країнах, була штучно усунена від управління економічними, соціальними та іншими процесами. Результат — занепад економіки, деградація соціальної сфери, наростання соціально-економічних суперечностей.

Зрозуміло, що громадянське суспільство створюється пануванням права і всесиллям закону. З огляду на це в нашому суспільстві перш за все відчувається брак правової захищеності громадян. Незахищеними можуть бути як рядові громадяни, так і Президент. Причому не тільки з погляду міліції, прокуратури, суду. Мається на увазі захист прав людини в усіх сферах її життєдіяльності.

Тому найпершою умовою побудови громадянського суспільства має бути прийняття його Основного Закону — Конституції. Це великий борг Верховної Ради попереднього скликання. Згадаймо, що депутати часто посилалися на сумніви відносно того, яке суспільство повинна відображати наша Конституція — те, що ми прагнемо створити, чи те, що вже маємо сьогодні. Проте ці сумніви тільки на перший погляд суттєві. Адже ми розвиваємося не в правовому вакуумі: є можливість аналізувати історію конституційного процесу в різних країнах — від специфічних прецедентних конституційних норм Великобританії й непорушної ось уже понад 200 років Конституції США, дітища Томаса Джефферсона, — до оперативно підготовленої російської Конституції. Тому аналіз і використання у власному конституційному процесі загальнолюдських цінностей — головна умова створення Основного Закону, який поклав би початок створенню, за висловом Голови Верховної Ради Олександра Мороза, правового поля консолідації суспільства.

Наступним кроком повинно бути законодавче оформлення відносин власності. Досягти цього можливо завдяки глибокій систематизації діючого законодавства на основі розробки перш за все Цивільного житлового, а також Адміністративного, Сімейного та інших кодексів. Адже ще вони мають закласти правові основи цивілізованих ринкових відносин у країні, забезпечити системність законодавства, без якого, як уже зауважував, не може нормально розвиватися ні економіка, ні інші сфери життя. Впевнений, що, наприклад, у Цивільному кодексі необхідно акцентувати увагу на роль держави в громадянських правовідносинах. Вона має брати в них участь на рівноправних умовах з іншими суб'єктами і нести відповідальність згідно із своїми зобов'язаннями.

Особливу роль у громадянському суспільстві надаю інститутові адвокатури. Ця впевненість будується на переконаності, що адвокат має стати ключовою постаттю в нашому суспільстві. Тут ми однодумці з багатьма відомими й авторитетними юристами — В.Ононенком, В.Шишкіним, В.Гончаренко, В.Суміним, Е.Кубком, Н.Кузнецовим.

Завдяки нашим спільним зусиллям Верховна Рада минулого скликання прийняла закон «Про адвокатуру», що значно розширює сферу діяльності адвоката. Не всі органи сприйняли його із задоволенням, нарікаючи на можливість виникнення різних проблем. Проте їх потрібно вирішувати, не порушуючи прав людини.

Сьогодні юридична допомога не завжди доступна населенню (з причин штучного росту розцінок, зумовленого нечуваними податками), тому Спілка адвокатів України для захисту інтересів громадян України взяла на себе фінансування системи пунктів безкоштовної юридичної консультаційної допомоги, що створені і діють у більшості областей України.

Нині, коли Верховна Рада, закінчивши організаційний період, починає законотворчу діяльність, Спілка адвокатів прагне зробити відкритий внесок в її законопроектну роботу. Вона може значно посилитися в разі утворення на базі Спілки адвокатів України Національної палати адвокатів України.

Як ви гадаєте: що відчувають іноземці, коли ми заводимо мову про дефіцит ліків у нашій країні? Співчуття (ох, як вас жаль!), подив (невже не можна наприкінці XX століття налагодити їхнє виробництво?), обурення (але чому держава про це не думає!)...

Коли ми, українські журналісти, говорили про цю проблему з Методом Драгонею, то з виразу його обличчя я не міг визначити, що відчуває ця людина. Мабуть, для нього проблема полягала в іншому: як продати лікарські препарати? Адже пан Драгоня очолює добре відоме у світі фармакологічне підприємство «Лек», яке виготовляє ліки більш як 120 найменувань, стоматологічні матеріали, косметику, прилади для діагностики. Раніше головними споживачами ліків «Лека» були Югославія і СРСР. І з 1960 по 1991 рік на підприємстві спостерігалося піднесення виробництва. 1992 року реалізація ліків знизилася на 30 відсотків. Причини? Втрата ринку збуту. «Леку» довелося налагоджувати зв'язки з новими країнами на території колишніх СРСР і Югославії, шукати шляхи виходу на західний ринок. І фірмі це вдалося. В Японії, Чехії, Німеччині, США продають її ліки. Погодьтеся: цього досягти нелегко в жорстокому світі конкуренції. А загалом «Лек» експортує свої ліки більш як до 50 країн, має 7 представництв. У тому числі і в Україні.

Штаб-квартира «Лека» в нас у країні розташована в Києві, по вулиці Некрасовській. Її господарка — чарівна й уважна Йожиця Крамар завжди рада гостям. Вона годинами може розповідати про Словенію, про фірму, в якій пропрацювала понад 20 років. Декому може здатися, що робота в цієї жінки некурна: сиди й представляй фірму. Та це на перший, не обізнаний з тонкощами справи, погляд. На плечі Йожиці ліг важкий тягар — робота з не завжди платоспроможними партнерами, налагодження контактів з нашими фармакологічними підприємствами в Харкові та Львові... Та вона не нарікає і впевнена, що «Лек» закріпиться в Україні. На чому ґрунтується така впевненість?

— А ви приїжджайте до Любляни і на місці дізнаєтесь, у чому, — загадково проводжала нас до Словенії Йожиця Крамар.

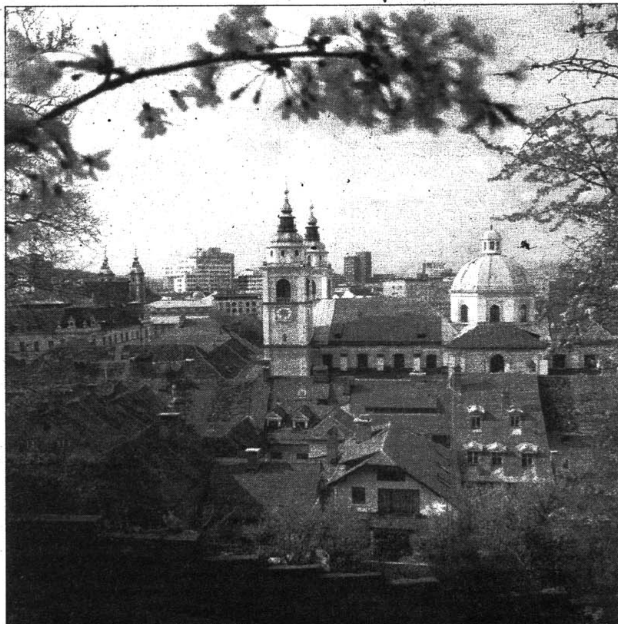

Олександр ВЛАДИМИРОВ, журналіст

ПРИВАТИЗАЦІЯ — ЛІКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ

Кілька слів про Словенію

Певен, що не всі в світі можуть на карті показати Словенію. Втім, як і Україну. Адже для багатьох ми — ще частина Росії, Словенія — Югославії. Перший крок до самостійності Словенія зробила 1989 року, коли Скупщина прийняла доповнення до Конституції республіки. Вони й заклали підвалини нової суверенної держави, що межує з Італією, Угорщиною, Австрією і Хорватією. 23 грудня 1990 року в країні було проведено плебісцит про державний устрій, під час якого 88 відсотків населення висловилися за незалежність. Словенію обминула доля Боснії та Герцеговини, хоча й над нею пронеслася 10-денна війна, що завдала величезної матеріальної шкоди. Та 25 жовтня 1992 року останній солдат Югославської армії залишив Словенію і майже двомільйонна країна розпочала відбудову економіки.

Зараз слідів воєнних дій ні в столиці — Любляні, ні в інших містах Словенії не видно. Скоріше за інші республіки колишньої Югославії вийшла ця країна і з економічної кризи. І не тільки тому, що була найрозвиненіша у федерації. У Словенії не стали податками вбивати приватне підприємництво і взяли курс на приватизацію підприємств держсектора. Саме це й забезпечило успіх. Сьогодні обсяг імпорту перевищує експорт, а цим не кожна держава може похвалитися. Є у Словенії величезний резерв — туризм. Доки в Югославії чути постріли, турист не поїде ні на Адріатичне узбережжя, ні до Альп Словенії. Хоча в країні все спокійно і швидкісною трасою без побоювань і пригод можна за лічені години дістатися з альпійських схилів до пляжів Порторожа, головного курортного міста на Адріатиці. Навіть дивно: з траси бачиш, як задихається від туристів італійський Трієст, де туляться багаті яхти та шикарні автомобілі, і поряд — дещо спорожнілий Пусторож. До речі, зменшився потік туристів і до красуні Любляни, в готелях якої на початку літа були вільні місця...

Що може «Лек»?

Та ось у чому ми зразу переконалися: в Любляні про «Лек» знають усі. І не тільки тому, що тут виготовляють потрібні всім ліки. «Лек» перший у Словенії завершив приватизацію підприємства, посідає друге місце за обсягом капіталу, має 320 патентів, зареєстрованих у країні та за кордоном, виплачує одну з найвищих зарплат своїм робітникам, які водночас є акціонерами. Нарешті «Лек» має власний музей, якому може позаздрити будь-яке місто, і Любляна в тому числі. Наприклад, бібліотека музею налічує 309 рідкісних книг, серед яких твори Авіценни (видання 1555 року), Гіппократа з його відомою клятвою (видання 1576 року). А на «Інкунабулі» стоїть узагалі немислима дата — 1450 рік. Уявляєте: п'ятнадцяте століття!

Не менше вражає і сучасне оснащення цехів. Підприємство закупило найновітніше фармакологічне обладнання для виробництва ліків, яке усуває брак повністю, як і ручну роботу, забруднення повітря. Відразу пригадалися фармпідприємства Києва, що лякають людей своїми запахами. А цехи «Лека» стоять на місці, під яким головний підземний запас води Любляни. Тому столиця здійснює особливий екологічний контроль за роботою підприємства. Та й яка американська чи німецька фірма купить препарати, коли дізнається, що їх виготовляють з якимось порушенням. Співробітниця відділу маркетингу і збуту Віра Маврович, котра займається укладанням договорів із зарубіжними партнерами, знає їхні вимоги. І за «Лек» Вірі ніколи не доводилося червоніти, бо підприємство може все: швидко налагодити випуск нових ліків і запропонувати їх ринкові, створити спільне підприємство або відкрити новий цех в іншій країні, наприклад у Польщі. Зі словенською фірмою охочіше, ніж раніше, йдуть на співпрацю інші підприємства. Чому?

Приватизація. Іншого шляху немає

— А таємниці тут ніякої нема, — каже заступник генерального директора акціонерного підприємства «Лек» Сімон Облак. — Річ у тім, що кожен з 2100 робітників став співвласником підприємства. І тепер працює на себе. А раніше було, як у Радянському Союзі. Все — загальне, і — нічиє.

Сімон Облак — дуже цікавий співрозмовник. Він багато попоїздив світом, коли був суддею міжнародної категорії з баскетболу. Вивчив кілька мов. На «Леці» працює порівняно недавно, але саме йому довелося займатися приватизацією.

Проходила вона в Словенії непросто, і «Лек» по суті перший набивав собі гулі на новому шляху. Основна складність у приватизаційному процесі постала тоді, коли на підприємстві вирішили, що 35 відсотків акцій слід викинути у вільний продаж. Та закон Словенії не обмежував кількості охочих обміняти свій ваучер на акцію заводу. А таких у країні виявилося на 80 відсотків більше, ніж було акцій. Люди розуміли, що «Лек» зможе розумно розпорядитися їхніми грошима і намагалися вкласти свою частку капіталу саме в це підприємство. Нині приватизація завершилася і в «Лека» 47 тисяч акціонерів. 25,9 відсотка їх — це робітники й пенсіонери підприємства, 33,1 — громадяни Словенії, котрі замінили свій ваучер на акції, 35,8 відсотка акцій перебувають у фондах країни, 4,9 — у розпорядженні приватних осіб, які купили акції за найвищою ціною, а ще 0,3 відсотка — частка колишніх власників, про яких не забув закон про приватизацію.

— Що дала нам приватизація? — перепитує Сімон Облак. — Та все. Робітники відчули себе справжніми господарями, підвищилася відповідальність керівників за рішення, що їх приймають. Ми тепер не можемо миритися із застоєм на виробництві, самі вирішуємо, куди вкладати капітал. Гадаю, без приватизації ми не змогли б конкурувати з найбільшими фармацевтичними фірмами Австралії і Америки, Франції і Німеччини. Та ви запитайте, що відчуває співвласник підприємства, тобто будь-хто з робітників.

Запитали.

— Упевненість, — відповіла симпатична дівчина, яка розфасовує таблетки. — Наші акції зростають у ціні. Думаю, до пенсії буду зі статками...

Чому «там» уміють, а ми — ні?..

Мені так і не вдалося дізнатися, хто ж автор цієї простої ідеї — створити своєрідну домашню аптеку, куди входили б найнеобхідніші ліки. Від головного болю, наприклад, або серцеві краплі. На «Леці» розроблено досить широкий асортимент ліків найпершої потреби, що їх можна придбати без рецепту лікаря. Зроблено їх на натуральній основі з використанням щонайчистіших альпійських трав, плодів, коріння. Не забули й рецепти прадідів, які лікували простуду і рани без лікарів.

Алеш Сисингер, директор зі збуту ліків «Лека» до країн СНД, вважає, що саме домашня аптека дала змогу підприємству вийти на ринки Східної Європи та країн, що утворилися на території колишнього СРСР. Ліки з домашньої аптеки «Лек» ефективні, доступні і, головне, — по кишені покупцям у Киргизстані або в Україні. Ментоклар, саносан, оперил, лекадол, феналгін — ці препарати вже знайомі і нашим хворим, які страждають на безсоння або головний біль, простуди. А лековіт і форталгін + С залюбки вживатимуть діти, бо таблетки, розчинившись у воді, не тільки замінять «шипучку», а й збагатять організм мультивітамінами. Смачний і чай для дітей «Плантекс».

Ознайомившись з можливостями «Лека», поставив собі питання: ну чому ми не можемо створити й виготовляти такі ліки? Адже наша народна медицина не поступається словенській, і трави цілющі в нас є, і вчені не найгірші в світі. Чому банальний аспірин та анальгін іноді стають дефіцитом? Чому багато ліків ми не купуємо в аптеці, а «дістаємо»? Чому кілька фармакологічних підприємств України не можуть забезпечити країну ліками, а невелика, порівняно з нашими масштабами, фірма «Лек» готова наповнити ними всі аптеки Європи?

Звісно, на кожне наше «чому?» чиновники готові докладно відповісти. І кредитів нема, і інвестиції не йдуть, і обладнання застаріле, і інгредієнтів Росія не дає...

Проте відповідь на запитання «Чому «там» уміють, а ми ні?» лежить багато глибше. Цікаво, як на нього відповіли б директор словенського акціонерного підприємства «Лек» Метод Драгоня та його заступник Сімон Облак? Мабуть, і наші проблеми запропонували б розв'язувати через приватизацію?

Каюся: не запитав їх про це. Та впевнений в одному — держава, котра поважає себе, має насамперед турбуватися про здоров'я та безпеку свого народу.

Валентина ПИСАНСЬКА, «Голос України»

ВЛАСНИКИ...

Є в Києві надзвичайно цікаве підприємство — експериментальна меблева фабрика, за діяльністю якої з інтересом спостерігаю ось уже протягом останніх п'ятнадцяти років. Колектив не перестає дивувати стабільністю в роботі, добротністю у всьому: гнучкій економічній політиці, якості продукції, соціальних гарантіях працівників, продуманості завтрашнього дня. Випускаючи чи не найкращі в Україні корпусні і м'які набори меблів, кияни встановили на свою продукцію найнижчі ціни.

Чого лише тут раніше не вигадували, щоб кожний працівник почувався господарем підприємства: систему матеріального й морального заохочення впровадили, «візитки» з фотокартками робітників на верстатах встановили, кімнати відпочинку і навіть зимовий сад з дивовижною «колекцією» папуг обладнали. Колишній керівник — світла голова — Володимир Гордієнко, що нині за контрактом у США теж директором меблевої фабрики працює, тільки бувало з'явиться яка новинка, все до свого колективу приміряє: чи вдасться і в себе запровадити? І вдавалося.

Тож і не дивно, що фабрика і на оренду однією з перших перейшла, а торік колектив викупив її в держави, створивши акціонерне товариство. За кілька тижнів його правління звітуватиме перед зборами акціонерів про перший рік діяльності.

Недавно побувала на підприємстві і вже вкотре здивувалася: колектив у новій своїй якості не лише вижив, а й розширив виробництво, створив нові робочі місця. Зарплата тут одна з найвищих у місті. То що ж, нарешті здійснилася мрія колишнього директора про те, щоб кожний працівник став господарем?

І так, і ні. Не буду зупинятися на перипетіях реалізації плану приватизації. Скажу лише, що охочі стати власниками мають набратися терпіння й мужності, бо їм доведеться пройти усіма сімома колами чиновницько-бюрократичного пекла.

А от фінансовий бік справи — не таємниця: фабрику було оцінено в 172 мільйони карбованців (за цінами минулого року). За півтора року оренди колектив заробив 123 мільйони. Отож, вклавши в цю справу власні приватизаційні чеки по 30 тисяч карбованців та внісши 49 мільйонів особистих грошей (хто на скільки ризикнув), і працівники фабрики, і пенсіонери стали її колективними власниками. З усього виходило, що кожен міг розраховувати на 240–300 відсотків річних, але ціни на продукцію зросли, прибуток також, і його частка стала значно більша від статутного фонду. Нині сума дивідендів сягнула на 1440 відсотків річних.

Що з цього виходить? А те, що за середньої зарплати, яка становить 2 мільйони 400 тисяч карбованців, кожен щомісяця в середньому одержує ще 600 тисяч дивідендів, плюс матеріальна допомога, плюс доплати і премії. Проте ці цифри і про щось свідчать, і ні про що не свідчать, бо сума дивідендів залежить ще й від особистого внеску. А він у кожного був різний: хтось вніс мільйон, а хтось лише приватизаційний чек. Скажімо, на фабриці є пенсіонери, які вже не працюють, але крім пенсій вони ще отримують близько мільйона дивідендів. З дивідендами все зрозуміло. Будь-хто на фабриці дуже швидко порахує і їх кількість, і звідки вони беруться.

Мені цікаво дізнатися про інше: ставши власником, чи одержав виробник ту свободу, про яку так багато дискутують на шляху до ринку? Й як він нею розпоряджається нині, коли за невиконання плану вже не викликають на «килим» до партійних органів чи міністерства? Зрештою, чи одержує він за свою працю стільки, скільки заробив — без будь-яких «стель» у розцінках?

З'ясовується, така свобода — ще більша несвобода. Розповідав мені голова правління Віталій Поліщук — колишній головний інженер (до речі, на фабриці він працює вже 19 років), що відповідати перед людьми, які тобі довірили своє благополуччя, значно складніше, ніж перед партбюро.

А свобода — вона саме в тому, що маєш надзвичайно швидко зорієнтуватися, що сьогодні потрібно споживачеві. Як ще недавно цілком серйозно ставив питання колишній директор Володимир Гордієнко, формуючи виробничу політику: якщо буде попит на піонерські галстуки, то виготовлятимемо їх. До речі, Гордієнко в США — ніби представник фабрики на тамтешньому ринку. Кияни мають бартерний договір з його підприємством: поставляють заокеанському покупцеві фільончаті двері, одержуючи навзамін обшивальні тканини, фурнітуру для меблів, потрібне обладнання, персональні комп'ютери...

Договір бартерний, бо на валютному через недолугу державну політику підприємство уже збанкрутувало б. Це співробітництво дає змогу потроху переоснащуватися, заміновати старе обладнання на інше. Я не обмовилася — саме на інше, бо підприємство купує техніку, вже використовувану в колишніх країнах соціалістичної співдружності. Адже такого обладнання не випускає ані Україна, ані жодна з країн СНД.

Еге ж, доводиться визнавати: ми ще не в змозі перейти на високоефективне обладнання, «перескочивши» технологію, яку ще недавно застосовували браття по «табору». По-перше, належних коштів бракує, по-друге, робоча сила в нас, як не крути, — дешева. Тож в основу господарської політики колектив нині заклав не так зростання продуктивності, як поліпшення якості. І твердо вірить, що кращі часи настануть, і він заробить гроші на новітнє обладнання.

А на чому ж заробити, коли купівельна спроможність більшості наших громадян якщо не на нулях, то вище дивана вже не сягає? Рішення прийнятне: випускатимуть меблі і для дуже багатих, і для бідних, на яких стрімко поділилося суспільство. Середнього класу в нас немає — такі реалії. Нині фабрика освоює два нові корпусні набори вартістю 11—15 мільйонів карбованців і меблі, ціна яких сягає за 200 мільйонів, — з масивної деревини з ручним різьбленням. Для тих, хто в змозі заплатити...

Проте не забули й недорогі вироби. Випускатимуть їх у широкому асортименті для дому з відходів виробництва. Нині й без високих директив все йде у діло — клапті тканини, поролон, обрізки деревини... Тому й не простояло підприємство жодного дня, а торік, коли спостерігався загальний спад виробництва, колектив на третину збільшив виробництво продукції. І не у вартості, а в штуках!

Цього року зростання немає, але ж і спаду теж. Дотримуючись стратегії найнижчих цін, пускаючи в оборот фінанси, управлінський апарат створює всі умови для того, щоб людина зробила якомога більше. По праці й оплата — без обмежень. Скільки заробив — стільки й одержуй. Єдине обмеження — драконівська система оподаткування, коли податок на зароблений карбованець становить... два карбованці. Але ж і підприємство держава обкладає подвійним, а то й потрійним податками: прибутковим, на добавлену вартість, чорнобильським. Оподатковуються і фонди — зайнятості, оплати праці, соціального страхування, пенсійний і т.ін. От і виходить, що підприємство сплачує податків більше, ніж одержує доходу.

Меблевики на власному досвіді переконалися: якби сплачувати податок 20–30 відсотків від доходу, то цього вистачило б і державі, і у виробника залишався б стимул до праці. А поки що доводиться міркувати, як забезпечити працівникам достойний рівень зарплати. У який спосіб? Не треба бути надзвичайно здогадливим, за рахунок чого: підвищивши ціну на продукцію. Забираючи у виробника левову частку доходу, держава карає споживача, тобто нас з вами.

То що ж заробив колектив власників за період самостійного господарювання? Фінансовий директор Раїса Тищенко не робить з цього таємниці: минулорічний прибуток становить шість мільярдів карбованців і чотири з них одержано лише в другому півріччі, коли фабрика стала колективною власністю. Два мільярди забезпечила робота з фінансами: гроші мають робити гроші. А ті, що не в роботі, спрямовані на спорудження триповерхового виробничого корпусу та його оснащення, бо треба розвиватися...

Запитала в голови правління акціонерного товариства Віталія Поліщука про його найвище досягнення за час самостійного господарювання.

— Ми зберегли висококваліфікований колектив. Це — наша стратегія і тактика. Я сам собі сказав: якщо догосподарюємося до скорочень нині, у такий складний час, то буду в тому списку перший. Люди не винні, що через недолуге державне управління вони потрапили в скруту.

З другого боку, така кількість працівників, як у нас, найбільш мобільна. А от управлінський апарат завеликий — можна мати втроє менший. Але ж наша нинішня система державного господарювання передбачає таку силу-силенну звітних документів, досить часто геть нікому не потрібних, що скорочення в осяжному майбутньому нам не загрожує.

Щодо інших планів, то нам вдалося їх реалізувати, як, між іншим, і раніше це робили. Завдяки колективу. Але це вже, як кажуть, справа техніки.

А мені здалося, що за цим буденним «справа техніки» Віталій Григорович усе ж приховав своє задоволення: живе колектив, працює фабрика. Ще й як працює!

... І ПРОХАЧІ

Шлях до приватизації для колективу столичного універмагу «Україна» йде по колу

Мабуть, нема такої людини в нашій країні, котра не побувала або хоча б не чула про столичний універмаг «Україна». Одне з шести найбільших у колишньому Союзі торговельних підприємств, в якому працює понад півтори тисячі чоловік, протягом майже трьох десятиліть було лідером у своїй галузі, своєрідним полігоном для випробування усіляких новинок.

Тож коли відбулися усім відомі зміни, колектив одразу ж подав заявку на приватизацію. Щоправда, угоду про оренду управління торгівлі (тоді ще міськвиконкому) не підписало.

І от, здавалося б, потроху крига скресла: Фонд державного майна ніби й дозволив нарешті акціонуватися. За приватизаційним планом акції розподілились так: 27,5 відсотка — колективу, 20 — населенню, 20 — державі і 32,5 відсотка — іноземному інвесторові. Останнє викликає, мабуть, подив, але, зваживши всі «за» і «проти», колектив дійшов висновку, що без валютних інвестицій йому не обійтися.

Поясню. Універмаг «Україна» збудовано майже 30 років тому. Він потребує негайного капітального ремонту. Різноманітні наглядові служби у зв'язку з аварійністю приміщення заборонили його експлуатувати вже п'ять років тому. А щоб відремонтувати такий гігант необхідно 30 мільярдів карбованців (у цінах минулого року), яких підприємство не має, а держава, незважаючи на те, що воно — її, кровне, теж, звісно, неспроможна виділити хоч би дещицю коштів. Узяти б кредит банку, але під 600 процентів це можуть зробити або самогубці, або авантюристи. Залишається сподіватися лише на іноземних інвесторів, які, вже тільки зачувши про таку можливість, гуртами звертаються з пропозиціями до директора універмагу Сергія Аститова.

Так, надзвичайно вигідні умови пропонують величезний німецький концерн «Кауфгоф», американські, французькі, австрійські підприємці. Щоправда, зустрівшися з реальністю, ентузіазм у них знижується до нульової відмітки: Фонд державного майна пропонує їм спочатку викупити свої акції за курсом... 420 карбованців за один долар.

Іноземні інвестори цілком закономірно дивуються. Бо вони згодні вкласти ці гроші, але не в бюджет, а в розвиток підприємства. А держава, як це прийнято в усьому світі, брала б з нього податки. А їм пояснюють: закон, якщо він навіть недолугий, треба виконувати...

Розповідали мені керівники, економісти «України», що, незважаючи навіть на такі порядки, потенційні іноземні партнери згодні обговорювати й цю проблему, шукати прийнятні варіанти. Але навіть за таких умов Фонд держмайна не поспішає відпускати «Україну» на волю: документи місяцями гуляють кабінетами. А там наспіла індексація, після якої працівники універмагу повинні були, крім приватизаційного чека, сплачувати за акції не по 15 тисяч карбованців, як передбачалося, а вже понад півмільйона (на той час великі гроші, які не всі працівники могли нашкребти). Але ж після цього Фонд не поспішає з оформленням необхідних документів і «вільної» колективу.

Звичайно, підприємство нині могло б віднайти необхідні кошти на ремонт та й на інші потреби і жити безбідно, здавши свої площі в оренду новоявленим бізнесменам. Але тоді щонайменше половина працівників опинилася б на вулиці, а орендарі повертали свої гроші, підвищуючи ціни на товари і обдираючи й так зубожілого покупця. Та, власне кажучи, при чому тут ринок і приватизація?

Я зустрічалася з головним спеціалістом Фонду державного майна і головою приватизаційної комісії Людмилою Оляніною. Вона погоджується, що процес, як то кажуть, затягнувся, але пояснює таку неквапливість Фонду тим, що «Україна» — надто ласий шматочок, щоб його отак просто віддати. А іноземний інвестор, як пояснила Людмила Федорівна, зможе взяти участь у його приватизації не раніше ніж... наступного року. Саме тоді, коли «Україна» відзначить триріччя свого ходіння приватизаційним колом.

Мабуть, члени комісії і справді добре прораховують усі «за» і «проти» у цій справі. Але чи визначили вони те, в яку суму чи в які втрати обчислюються нереалізовані можливості?

Я вже й не кажу про те, що нинішня система оподаткування залишає універмагові таку дещицю, що її ледве вистачає на зарплату. Та якби ті податки були хоча б сталі, а то їх кількість зростає, як гриби після дощу, і щоразу вони інші.

Скажімо, недавно «Україна» уклала вигідну угоду на оптові поставки словацьких меблів. Поки проект реалізовували, українські законодавці наплодили стільки нових мит і акцизів, що підприємство, сплативши сотні мільйонів карбованців, ледь не збанкрутіло, замість прибутку одержавши в активі самі нулі.

Чи розвиватиметься далі це вигідне співробітництво, а воно справді вигідне, бо меблі вони постачають і дуже пристойні, і за доступними цінами, залежатиме вже не лише від підприємливості партнерів, а й від їхньої витримки і мужності.

Та навіть за таких умов «Україна» щодня здає до банку два мільярди виручки (а це лише — зарплата для вчителів, лікарів, водіїв громадського транспорту), самотужки продираючись крізь законодавчі хащі. Щоб цивілізовано торгувати, щоб покупець, якого нині всі намагаються не обслуговувати, а обдурити, зміг тут не лише придбати товар, а й мав гарантію своїх прав.

Скільки списів ми вже поламали, переконуючи одне одного в очевидному: приватизація — один з важелів економічної реформи. Тож зрушимо вже з місця. Дамо людям шанс відчути себе власниками. І хай працюють. Навіть з помилками. Хай хтось збанкрутує, бо шлях до ринку не встелений трояндами. Але ж може тоді господар народиться.

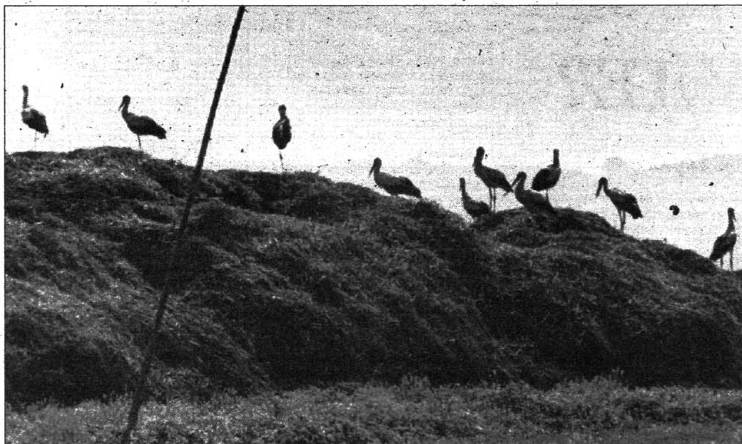

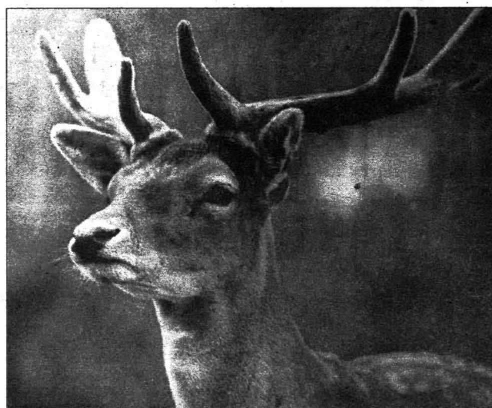

Василь БАБУХ, «Голос України»

ЗАКОН КОРОМИСЛА

Слава Богу, на Буковині не перевелись місця, де можна побачити благородного оленя в гіллястій короні рогів, чорного лелеку, рись, глухаря, ведмедя чи інших (у багатьох регіонах України вже геть понищених) створінь. І не тому, що в нашому краї менше палять по них з рушниць, не тому, що в нас більш милосерді люди. Просто на буковинських просторах ще залишилося чимало острівців дикої природи, де можна сховатися звірям малим і великим від жакана, шроту, сильця. Є вони і в Карпатах, і в нашому чарівному підгір'ї.

Але й у нас не обходилося без відчутних втрат. Колись на Буковині повсюдно водилися лісові велети — зубри. Та ненажерливі мисливці геть-чисто винищили їх заради гарної шкіри та м'яса. Пам'ять про могутнього звіра залишилася тільки в назвах гір, потоків, урочищ — Зубр, Зубринець, Зубровиця...

Варварський звичай прикрашати капелюхи пір'ям з крил чорного лелеки ледь не призвів до цілковитого винищення цього красивого птаха.

У природі діє невблаганний закон рівноваги, або, як його ще образно називають фахівці, — закон коромисла. Нехтування його спричиняє згубні наслідки. Навіть зникнення малої комашки може в майбутньому відлунити великою бідою.

На державу, керівні мужі якої не осягнули цього закону, чекають складні випробування. Будемо сподіватися, нас вони обминуть. Адже в Україні потроху щось та робиться на терені збереження природи. Принаймні ми, буковинці, це можемо підтвердити. Нещодавно уряд прийняв ухвалу про створення Карпатського національного парку. Ліси, річки, потоки, реліктові рослини, птахи і звірі одержали охоронну грамоту. Віднині тут не скреготатимуть, врізаючись у тіла смерек і вікових буків, бензопили, не лунатимуть постріли мисливців.

Інша наша радість — до карпатських пущ повернулися зубри. З допомогою українських учених провадиться цікавий експеримент щодо їх популяції. Сьогодні зубрів розвелося стільки, що ми вже можемо ділитися потомством з іншими регіонами України.

Та заспокоюватись на цьому зарано. Волають про допомогу забруднені буковинські річки, рясно посипані радіонуклідами наддністрянські простори. Закон коромисла застерігає: посієш байдужість — пожнеш катастрофу. Краще сіймо добро.

Фото автора.

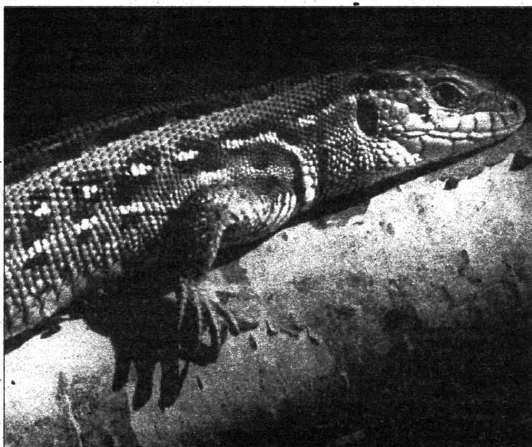

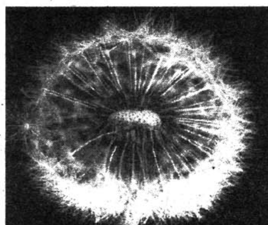

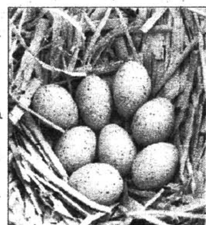

Ганна ЛЕВЧЕНКО

«КІНА» НЕ БУДЕ?

Інтерв'ю з Володимиром Нестерчуком, заступником керівника департаменту кінематографії Міністерства культури України

— Володимире Яковичу, як ви, практик з 30-річним стажем, оцінюєте сучасний стан кінематографії України?

— Вам відомо, що кіногромадськість України недавно констатувала смерть національної кінематографії...

— А що скажете ви?

— То клінічна смерть, і своєчасні заходи зможуть реанімувати кіно.

— Щоб реанімувати, треба встановити діагноз.

— Звичайно. Серед причин: загальний розвал економіки, зниження глядацького інтересу, часті реорганізації кіногалузі, передача кінотеатрів та кіновідеооб'єднань у комунальну власність, відсутність нормативної бази тощо.

— З огляду на світовий досвід — є привабливі варіанти виходу з кризи?

— Хорошим мені видається французький варіант. У середині 80-х у них виникла проблема пошуку нових джерел інвестицій. Було прийнято закон: приватні особи та підприємства здобули право інвестувати 25 відсотків від своїх прибутків, які підлягають оподаткуванню, у кіновиробництво або аудіовізуальну промисловість, звільняючись при цьому від податку. Це дало кіновиробництву 300 млн франків щорічно. Крім того, помітно зросла частка фінансування кінематографа телебаченням. На кожному телеканалі створено кінодирекції, які забезпечують виробництво спільних постановок. Усі державні телеканали за законом-зобов'язані сприяти розвиткові кіновиробництва і щорічно виробляти обов'язкову для них квоту фільмів, близько 60 картин, — це половина усієї кінопродукції Франції!

Поки ми приймемо такий закон, треба докласти всіх зусиль для збереження кадрів, що свого часу принесли українському кіно світове визнання. Кінематографія з такими традиціями не повинна бути втрачена.

— Наміри гарні, але де взяти гроші?

— Чи не єдиний шлях розвитку кіновиробництва в сучасних умовах — змішаний капітал. Національна кіностудія імені Довженка повинна мати державну підтримку в обсязі до 50 відсотків — у вигляді держзамовлення. Такий же статус, на мій погляд, слід надати Українській студії хронікально-документальних фільмів. Інші студії, з метою залучення капіталу, мають перетворитися на відкриті акціонерні товариства. При цьому обов'язково повинен працювати механізм захисту колективів студій, існування тільки за профілем, виконання тих чи тих державних замовлень.

В умовах абсурдної економіки, коли витрати на кіновиробництво не відповідають прибуткам від кінопрокату, отримати інвестиції від комерційних структур практично неможливо. Але вони можуть бути залучені — або при застосуванні пільгових податків, або за умов переорієнтування студій на спільні постановки, з обов'язковим залученням кінострічок до світового прокату. Поки наші стрічки не вийдуть у світовий прокат, наша кінематографія не буде прибутковою.

— Це перспектива. А що сьогодні робити нашим бідним кінотеатрам?

— Не може бути й мови про повне утримання всіх кінотеатрів (донедавна у нас було їх 980) за рахунок держави. Близько 150 кінотеатрів (як правило ті, в яких свого часу застосовували орендний підряд) зможуть ефективно працювати в умовах ринку без дотації. Інші можуть бути приватизовані — за умови захисту їх від перепрофілювання.

— А що ж буде із сільським «кінематографом»?

— Він, безперечно, збитковий, і потребує державної підтримки, яку можна розподілити по двох напрямках. Перший — на утримання сільської кіномережі. Другий — на придбання і тиражування кінофільмів для села. Проте сьогодні держава не має змоги утримувати понад 22 тисячі начебто діючих сільських кіноустановок. Реально діючих значно менше. Необхідно визначити той мінімум сільських стаціонарних кіноустановок, які фінансуватиме держава, а решту населення переводити на відеопоказ. Економічний ефект — очевидний, а найважливіше те, що сільські глядачі дивитимуться нові фільми.

— Яким ви бачите апарат управління кіногалуззю?

— В ринкових умовах ефективне управління повинне здійснюватись мінімальною структурою центрального апарату Мінкультури, що органічно пов'язана з державними, госпрозрахунковими комерційними структурами типу «Укрдержфільмофонд», «Укркіновідеоринок», «Укркінотехсервіс» та інші. Такий конгломерат дав би можливість професіонально вирішувати актуальні проблеми кінематографії, сприяти її розвитку.

Таланти й екзаменатори

Якщо раніше до Київського театрального інституту можна було вступити, тільки здолавши іспити з української мови, літератури й історії, то нині від майбутніх Чаплінів, Мейєрхольдів і Мерлін Монро інша вимога — зачарувати приймальну комісію на одному-єдиному творчому іспиті, який, щоправда, відбувається аж у три тури. Інші іспити поступилися балам з атестату.

Найажіотажніший конкурс на режисерські та акторські спеціальності — приблизно четверо на місце. Вперше набирають на таку унікальну спеціальність, як звукорежисер. Досі звукорежисерами в Україні або народжувалися, або ставали в процесі перекваліфікації. Кого тільки серед звукорежисерів нема — музиканти, фізики, електронники. Є надія, що ближчим часом серед звукорежисерів з'являться перші дипломовані.

Людмила МИКИТЮК.

На знімку: на творчому іспиті — Олександра Кізлова, спеціальність — «ігрове кіно».

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Наші першодруки

Серце, в якому знайшлося місце для всіх

12-річний Ярослав Кльоц, учень шостого класу гуманітарного ліцею, живе в Сквирі, що на Київщині. Як сказала його мати Таїсія Анатоліївна, він більше музикант, аніж поет. А вірші почав писати тоді, коли не мав музичних інструментів — щоб творчо не простоювати, так би мовити. Крім того, що його називають скрипалем, композитором, тепер він ще й поет. Але, розмовляючи з Таїсією Анатоліївною, я зрозуміла, що Славко — надзвичайно мужня людина. З мінімальним зором він добився величезних успіхів у навчанні й творчості. Щоправда, слід додати, що і його мати — не з лякливих. Таїсія Анатоліївна, вчителька за фахом, зуміла так зосередити зусилля Славка й свої, що розпач, розчарування, усілякі там інші слова, що означають слабкодухість, безнадію, зникли не тільки з їхнього словникового запасу, а й з життя узагалі. Вони — мати й син — займаються ділом. При цьому Таїсія Анатоліївна знаходить час і на громадську діяльність. Звісно, й добрі люди часто стрічаються їм усюди.

Уміщаючи вірш 12-річного Ярослава Кльоца із Сквири, бажаємо йому здоров'я, творчих успіхів!

Людмила БАРАНЕВИЧ.

* * *

Пливемо ми всі у однім кораблі —
Партії, блоки, союзи,
Дочки й сини однієї землі.
Хто ми всі: недруги, друзі?
На тім кораблі ветерани війни
(Невже воюватимуть знову?),
Тут із УПА України сини,
Жіноча громада і СПОУ.
Я багатьох цих людей полюбив,
Такі дорогі всі і різні.
Якщо їм не тісно у серці моїм,
То й в Україні не тісно.

Ярослав КЛЬОЦ.

Микола ГОРВАТ, «Голос України»

Нестор готовий писати. Закони для країни

Нестор Шуфрич — онук першого керуючого облдержбанком на Закарпатті (з 1946 по 1949 рр.), син бізнесмена, народився й виріс в Ужгороді. Сьогодні — паросток молодої підприємницької еліти (в хорошому розумінні цього слова) обласного центру. Йому лише 28, проте встиг багато. Після першого курсу істфаку УжДУ Нестора призвали до армії. Потрапив до Південної групи військ, що, як відомо, дислокувалася в Угорщині. Працював референтом військово-торгового представництва ПГВ, де й опанував «ази» європейської практики в цій сфері.

Вони йому знадобилися, коли по поверненні до Ужгорода став до праці в спільному українсько-австрійському підприємстві «Текоп», в одному з перших СП регіону. Саме це СП — серед «піонерів» створення на Україні сучасних комп'ютерних мереж. Нестор заслужено пишається причетністю до справи, в ході якої з рядового агента виріс на комерційного директора. З набуттям досвіду кортіло спробувати себе на власній ниві. Дякуючи випадку та друзям-колегам з Будапешта, створив і очолив українсько-американське СП «Вест-контрейд». Основною сферою діяльності на той час стала транзитна торгівля. Це, на думку молодого генерального директора, — один з найбільш перспективних напрямів роботи подібних СП виходячи з географічного розташування, історичних традицій регіону, нових тенденцій у взаємовідносинах Сходу й Заходу.

Торгуючи майже з усім світом, Н. Шуфрич та його команда, не «висмоктували» (як це робили багато інших) місцеві ресурси, а, навпаки, вкладали кошти в будівництво й реконструкцію нових об'єктів виробництва, торгівлі, сучасних офісів. Майже на очах виростає модерна резиденція Товариства Червоного Хреста, укладено договір про спорудження на набережній Ужа нового міського ЗАГСу, готові проекти на виготовлення в обласному центрі поліетиленових водопровідних та каналізаційних труб, пластикових вікон і дверей. Є й інші перспективні задуми, зокрема щодо відкриття в місті трьох комплексних торгових центрів.

— За такого розмаїття багатообічальних проектів, що ж змусило вас, молодого бізнесмена, практично кидати все і поринати в підступний вир великої політики?

— Насамперед, недосконалість нашого законодавства, — авторитетно заявляє Нестор. — І в першу чергу фінансово-кредитної системи, якої в цивілізованій формі у нас просто немає. Мені дуже не хотілося б, аби наші послідовники теж працювали в таких економічно-правних лещатах, як доводиться нині.

Узяти б хоча кредитну систему, яка за умов гіперінфляції є непередбачуваним спрутом, що висмоктує з тебе останні соки. А чому не запровадити механізм, коли кредит фіксували б у твердій валюті, а до нього приплюсовували відповідні відсотки? Страх перед інфляцією, повірте, і в банкірів, і в їхніх клієнтів упав би до мінімуму. До речі, група ужгородських економістів — моїх однодумців, зараз працює над конкретними пропозиціями, як практично втілити цей задум в життя, зістикувати, образно кажучи, банківські, комерційні та виробничі структури.

— А що найбільше гальмує роботу такого своєрідного підрозділу, як СП?

— Уже згадувана мною «поплавковість» нашого законодавства. Західний інвестор просто боїться йти до нас, бо ми змінюємо чинні нормативні акти мало не щодня. Немає також твердих державних гарантій. Кабальні умови щодо експорту та імпорту товару. Тому цим сьогодні мало хто й займається. Ось такий штрих: продукція на вітчизняному ринку попитом не користується, а ти можеш її збути на західному. Тобі ж кажуть — зась! Замість того, аби всіляко заохочувати. Зрозуміло, необхідно пильнувати, щоб товар не йшов за демпінговими цінами. Але якийсь розумний маневр треба дозволяти.

М'яко кажучи, не відшліфоване сьогодні так зване валютне регулювання. Щоправда, останніми днями певні кроки в цьому напрямі зроблено. Та чи всі правильні? Чому, скажімо, те саме СП, діяльність якого поширюється й на інші країни, не може мати тут валюту, принаймні у вигляді частки спільного прибутку? Інша річ, що твоя держава має про неї знати й бути переконана: дивіденди «за бугром» не зостануться, а обов'язково повернуться додому і «працюватимуть» на свою економіку. Експорт капіталу — теж експорт.

Що ж до податкової системи, то й зовсім говорити не хочеться. В якій ще, скажіть, державі таке можливе, щоб з 100 одиниць прибутку в тебе відбирали від 87 до 93?

Одне слово, новообраному парламентові є над чим поміркувати, аби «підтягти» хоча б основоположні життєдайні закони до цивілізованого рівня.

— А він справляється з цим зараз?

— Не дуже. Тому великі надії покладаю на тур повторних виборів 24 липня, адже після нього Верховна Рада мала б поповнитись ще понад сотнею депутатів. Хотілося б, аби більшість з них були реформатори- практики, котрі могли б зміцнити центристські сили парламенту і таким чином приймали не лобістські, а вивірені життям законодавчі акти.

І на завершення — про ще одне спостереження. На мій погляд, багато хто з депутатів колишнього скликання після обрання майже зовсім забув про своїх виборців. Це нікуди не годиться. Якщо мене оберуть, планую створити спеціальну консультативну групу, члени якої під час мого перебування в Києві приймали б громадян, сприяли розглядові їхніх скарг у відповідних владних структурах, допомагали у розв'язанні наболілих проблем. Причому безкоштовно. Бо сьогодні у нас безплатно вже й не поскаржишся — усюди вимагають гаманець. Членів згаданої групи фінансував би за родинні гроші, адже сім'я продовжувала б отримувати певні дивіденди. А сам особисто кожного приїзду додому інформував би виборців, що вдалося зробити в Києві, за який закон віддав свій голос, проти чого казав «ні». Люди мають знати, чим займається у столиці їхній обранець. І, навпаки, він у систематичних контактах з людьми має, як губка, вбирати від них все наболіле, бути в парламенті лакмусовим папірцем реалізації їхніх сподівань.

Ужгород.

Якщо хочете довго жити й добре почуватися

У свої 96 років він сам приїхав міським транспортом до редакції. Вирішив, що саме в нашій газеті має бути надрукована його система «Чудові таїни природи — цілющі хвилини». Обсяг її 10 аркушів паперу для письма. Почерк красивий, розбірливий.

Киянин Яків Павлович Авдієнко (голос у нього тихий, приємний, говорить спокійно, душевно) розповів. Учасник двох воєн. Двічі поранений. За освітою — графік. Та найбільше працював кінооператором. Знімав переважно документальні фільми. Викладав в інституті театрального мистецтва. Заслужений діяч мистецтв України.

У 1958—1969 роках зазнав кілька складних операцій. Почувався так погано, що вже ладен був піти з життя. Та одного разу замислився: що краще — вмирати чи шукати вихід? Звернувся до Природи. Почав спостерігати що до чого, вивчати різні системи оздоровлення. На лікарів не сподівався. Вважав: «Вони не знають природи людського організму». Дійшов до висновку: головне для організму — рухи. Але не оті, що пропонують всі. А ті, що приводять у дію міжкісткові зчленування. Про це, власне, ви і прочитаєте нижче. З дозволу автора ми трохи скоротили опис його системи.

Цілющі хвилини за Авдієнком

— Ця величнo дивотворна таїна, яку мені пощастило віднайти, безперечно розкриває рятівні можливості організму людини. Вона дає змогу кожному самостійно, без сторонньої допомоги, не лише повертати втрачене здоров'я, а й надійно захищатися від хвороб. Звичайно, якщо з великою увагою ставитися до власного організму й ретельно дотримувати всіх умов цього чудодійного засобу оздоровлення. І що важливо: для того, щоб оздоровитися у такий спосіб, не потрібно жодних засобів, пристосувань, ліків, екстрасенсорних навіювань, коштів... Мої вправи дають змогу відновити захисні сили імунної системи, зберегти її рятівну спроможність.

Я переконався: найкращий наш лікар — сам організм, доки він спроможний протистояти розпадові свого імунітету. А ефективні можливості рятувальної біоенергетики в нього за всіх умов неодмінно зберігаються. І якщо налагодити надійний контакт із організмом, щоб упевнено відновлювати всі його захисні сили, з часом настає-таки справжнє диво.

Що ж, власне, являє собою та особлива хвилина, протягом якої відбувається поступове, але реальне оновлення всіх цілющих можливостей людського організму. На перший погляд, все дуже просто.

Перша вправа займе близько 35 секунд, коли енергійні рухи сприяють розтягуванню усіх міжкісткових зчленувань. Тобто робіть рішучі силові поштовхи рук, ніг і всім тілом. Вони — повна протилежність усім нашим звичайним рухам, які спрямовані на «стискання» суглобів. Розтягування не втомлює, а навпаки — дуже приємне для організму, посилює обмін речовин, збільшує фізичні сили. І, що дуже важливо, такі рухи підвищують дієвість усієї клітинної та лімфатичної сфери.

Організм із кожною хвилиною уваги до нього ніби й непомітно, але впевнено набирає нових сил, щоб із часом знову відновити втрачені можливості цілющого самовергулювання, цього дивовижного таланту, котрим Природа обдарувала людину як вершину породжених нею істин.

Система цілющих хвилин уваги має найрізноманітніші види й прийоми виконання фізичних вправ, але всі вони мусять бути розраховані на ефект розтягування. Щоб усі міжсуглобні, міжкісткові, міжм'язові зчленування під час руху розтягувалися і тим самим освіжалися. Найпростіше досягти цього миттєвим напруженням м'язів. У положенні стоячи або сидячи поперемінно потрібно відкидати руки й ноги досить енергійно, щоб енергія поштовху створювала таку інерцію, яка вже сама спричинить ефект розтягування в основних зчленуваннях організму. Це досягається простою вправою, що нагадує політ птаха. Вільно стоячи, слід повільно підняти руки, й коли вони будуть вже витягнуті над головою, раптово і з силою відкинути в різні боки й водночас нахилити корпус уперед, а одну ногу відкинути назад. Такий стрімкий рух, ніби зліт птаха, надзвичайно ефективний, бо утворює миттєву силову інерцію відчутного розтягування.

Кому здається, що така вправа складна, можна робити простішу: поперемінно відкидаючи в боки то праву, то ліву руку й ногу, намагаючися ще й робити рух усім корпусом. Таку вправу можна робити стоячи, сидячи і навіть лежачи. Аби була лише можливість якомога енергійніше робити поштовхи рук, ніг.

А якщо такі швидкі, наче «стріляючі», рухи чомусь неможливі, тоді з тією ж метою розтягування тіла можна робити повільно, стримано. Тобто вольовим руховим напруженням усіх м'язів повільно, але із силою розводити в різні боки руки й ноги — мовби потягуватися. Звертаю увагу, що це сама Природа підказала нам правильний напрям. Подивіться, як кішка після сну вигинає спинку, витягує лапки. Ото наочний приклад доцільного розтягування хребта й усіх кінцівок.

До речі, саме для спинних зчленувань спрямована друга вправа. Нагніться злегка назад — цим ви розтягнете усі міжкісткові зчленування спини. Але цю вправу виконуйте вельми обережно, враховуючи велику чутливість кожного хребця і всіх міжхребцевих зчленувань.

На ці дві вправи досить 60 секунд. Але їх потрібно робити якомога частіше. Скажімо, порівняно здоровій людині протягом дня і вечора достатньо 15 таких хвилинних вправ. Хворому, недужому — удвічі більше. І коли ці вправи робити регулярно й послідовно, організм, оновлений захисними силами, без будь-яких ліків, самотужки виявить свою напрочуд дивну властивість бути найкращим лікарем і охоронцем повноцінного стану здоров'я.

Прошу врахувати ще одну надзвичайно корисну особливість системи цілющих хвилин. Відомо, що далеко не всі люди можуть удень займатися таким лікуванням. Та навіть коли ви виконуватимете вправи тільки вранці до роботи замість зарядки, або увечері, а ще — у вихідні, все одно відчутно допоможете своєму ослабленому організмові. Отож, для виконання цілющих вправ нічого не потрібно, окрім вашої доброї волі. Вони стають вашим внутрішнім мудрим Лікарем.

Для ефективності цілющих хвилин корисно занотувати враження від них на папері. Ці записи — важлива складова частина. Окрім того, що допомагають бачити процес, записи закарбовуються водночас і в свідомості людини, і в підсвідомості всіх клітин її організму, створюючи тим самим винятково високий — до чудового — настрій душі, стають відчутним чинником дійового оздоровлення всього тіла і нервової системи.

Для успішного оздоровлення слід відмовитися від шкідливих звичок. Йдеться не лише про алкоголь чи куріння, а й про інші недоліки — скажімо схильність злоститися, нешанобливо ставитися до людей. Слід незалежно ні від чого завжди бути привітним і ввічливим. Ось тоді розумно спрямований чудовий настрій сприятиме загальному зростанню усіх цілющих властивостей організму. І вже на такій сприятливій добрій основі зростатиме ефективність кожної цілющої хвилини. Позбуваючись усіх хворобливих явищ, людина відчує себе в справді чудовому, оновленому стані здоровою, і це вже не залежатиме від будь-яких зовнішніх умов життя.

Отже, одвічна мрія людства — мати міцне здоров'я — відтепер стане реальністю для кожного. Приділіть належну увагу незвичайним можливостям цілющих хвилин і ви створите справжнє диво, матимете невразливе здоров'я, велику енергію і добрий настрій.

Що ж, за нашого складного, для багатьох напівголодного, або й зовсім голодного життя запропонована система — знахідка. Ще б пак! Не потрібно ні спортзалу, ні обладнання, ні ліків, ні обслуги. Лише кілька хвилин на день приємних рухів — і ми оновлюємося, молодіємо. Тільки не забудьмо: треба навчитися не злоститися й не гарчати одне на одного...

Та може статися, що декотрі медики, вивчені за системою «захворів — ковтай пілюлю», спростують запропоновану систему, висміють її автора. Можливі зауваження і до опису системи. Що-що, а це ми вміємо! Але зважте: у 60 років Яків Павлович готувався помирати. А ось на 97-му приїхав сам до редакції...

Я провів його до виходу і з доброю заздрістю дивився услід, доки він не завернув за ріг. Високий, стрункий, наче юнак, підтягнутий, ішов легко і красиво. Повернувшись до робочої кімнати, я заходився повторювати вправи, які показав мені Яків Павлович. Виконав раз, удруге. А тоді... забувся про них. А шкода... Як забуваємо ми всі добрі й мудрі поради. Не вистачало отієї доброї волі, про яку казав автор системи. А ось тепер, вочевидь точно візьмуся за ті вправи. А ви? Хіба не хочете бути схожими на Я. Авдієнка й прожити стільки, скільки він?

Підготував Яків ГАЛЬЧЕНКО.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК, «Голос України»

Готуйся до зустрічі, «снігова людино»!

Знову бібліотекар з Краснодона Ніна Гриньова готується в далеку дорогу, в експедицію. Добрий десяток відпусток провела вона на Памірі в пошуку «снігової людини». Де ж ти, реліктовий гомінoїде, наш брат по розуму?

Направо підеш, «снігову людину» зустрінеш, наліво — інопланетянина. Ніна Гриньова працівниця міської бібліотеки, вкотре побувавши в пошуковій експедиції на Памірі, натрапила саме на таке роздоріжжя. Щоправда, їй у цьому добряче допомогли. І не зовсім вдало...

Один з номерів московського журналу «Студенческий меридиан» повідомив надсенсаційну новину: у бібліотекаря з Краснодона Ніни Гриньової є син Максим, батько якого... інопланетянин! Як усе вийшло? Та дуже просто. Ніна шукала «снігову людину» на Памірі. А тут раптом приземляється «літаюча тарілка», з якої виходить симпатичний, зовсім на нас схожий... І спалахнуло блискавичне трансгалактичне кохання.

Ви ошелешені таким повідомленням? Ніна теж. Син Максим у неї є. Бачила вона... ні, не інопланетянина, а автора замітки Сергія Коломенського із «Студенческого меридиана», який теж працював на Памірі, щось записував, щось знімав. Тож писав-писав і дописався. Довелося журналу публікувати спростування.

А ось те, що Ніна Гриньова шукає і навіть бачила «снігову людину», спростовувати не варто. 1979 року прочитала вона в «Комсомольской правде» статтю про київську експедицію, яка шукає на Памірі реліктового гомінoїда. Написала до редакції. Зав'язалося листування з керівником експедиції. І вже наступного року, щаслива й сповнена віри, Ніна стала членом пошукової експедиції.

— На Памірі я відразу відчула, що «снігова людина» є, багато в чому було помітно її присутність. Не просто екзотика неповторного чудового краю на це надихала. Ми стикалися з очевидними фактами сусідства цієї істоти.

Члени експедиції зібрали чимало зліпків слідів, відбитків пальців. Записали власні враження, свідчення людей, які віч-на-віч стикалися з нею, чи не найголовніший речовий доказ існування «снігової людини» — банка згущеного молока. «Снігова людина» відвідала табір експедиції, зовсім не турбуючись при цьому про присутність, точніше — про відсутність господарів. Знайшла банку згущеного молока. Але загадкова банка не підкорилася ласуну. Залишилися тільки сліди зубів на ній. Ці сліди після ретельного вивчання відомий одонболог В.Зубов, якому банку передали на експертизу, прокоментував так: «Я не вірю в це, я навіть протестую проти цього, але мушу засвідчити, що сліди зубів залишені невідомою науці істотою».

Якось «снігова людина» поцікавилася побутом таборян. Уночі члени експедиції спали, як звичайно, в наметі головами на вулицю. Один з них прокинувся від чиїхось топтань, дотиків. Розплющив очі. Перед ним — густо поросла волоссям чи шерстю жінка з величезними блискучими очима. Пошуковець підхопився і цим перелякав несподівану гостю. Вона заверещала щось на зразок «вільт-вільт-вільт» і щезла.

... Група пробиралася однією з ущелин на Памірі. В біноклі помітили печеру. Вона була високо. Треба б її перевірити. Але в пошуковців не було льодоруба. Вирішили ризикувати. Полізли, як кажуть, на чотирьох кістках. Уже було метрів зо три до печери, як звідти висунулася чорна кошлата рука й почала посипати цікавих дрібними камінцями. Самодіяльні скелелази й так ледь -ледь трималися й тому були вимушені повертатися вниз.

— А фото вдалося зробити? — неодмінно запитують Ніну Гриньову.

— «Снігова людина» з'являлася майже винятково вночі, — розповідала вона,— фотографували, але більш-менш чіткого зображення не виходило. Ми робили навіть фотопастки. Вивішували на дерева яблука, встановлювали фотоапарат зі спалахом. Смикнеш яблуко — будеш сфотографованим. «Снігова людина» охоче ласувала нашими дарунками, але тільки не тоді, коли був фотоапарат.

Під час останньої поїздки на Памір Ніна зібрала нові речові докази існування «снігової людини». Є зліпки незвичайних слідів, відбитки пальців, волосся.

Були й перерви в експедиціях на Памір. У тих місцях, де ймовірно мешкає «снігова людина», гриміли постріли.

— Просто жахливо те, що сталося, — ділиться спогадами Ніна.— Скільки років вони чудово нас приймали, ми не знали гостинніших людей. А потім — війна. І до нас почали підозріло ставитися. Одного разу таджик спитав: «А чи правда, що ваші хохли в Києві наших таджиків різали?» Уявляєте!

Знову літо. І знову Ніну тягне в гори. Й сина, отого самого Максима, теж вони ваблять. Одинадцятирічний Максим разом з мамою уже сім разів їздив на Памір. Може, йому пощастить цього разу? Може, «снігова людина» наважиться довіритися саме дитині?

Луганська область.

Володимир СНІТКО, «Голос України»

«ПРАВОВА ЯМА»

Так назвав Володимир Таранухін ситуацію, в яку він потрапив. Виходу з неї він не може знайти уже майже сім років. А добивається тільки того, щоб його справу розглянув суд. Щоб у змагальному судовому процесі або виграти спір, і тим самим захистити свої раніше порушені права, або програти і змиритися, отже, з тим, що звільнення було законне. Але не має він такої можливості.

А справа ось у чому. На зорі гласності, перебудови і нових форм господарювання ланка, в якій працював прохідником В. Таранухін, вирішила перейти на госпрозрахунок. Це явно не сподобалося адміністрації тоді ще шахтоуправління № 5 тресту «Ворошиловградшахтопроходка», яка пізніше і звільнила Таранухіна з роботи за пунктом 4 статті 40 Кодексу законів про працю УРСР (прогул без поважної причини).

В той час трудові спори таких категорій працівників, у тому числі з питань звільнення, вирішувалися вищими у порядку підлеглості органами. Звичайно, за таких умов відомчі інтереси відстояти було дуже легко, зате важче, а часом і неможливо було захистити права окремого працівника. Тому 21 червня 1990 року Комітет конституційного нагляду СРСР визнав такими, що втратили чинність, акти, які передбачали зазначений порядок розгляду трудових спорів, оскільки вони не відповідали нормам міжнародного права, обмежували права людини.

Але коли ми визнали, що такий порядок розгляду спорів обмежував права людини, то цілком логічно буде визнати і те, що під час вирішення спорів могли припускатися порушення трудового законодавства.

Було б, звичайно, добре, якби законодавець відразу визначив, як належить вирішувати спори, що виникли до відміни розгляду їх у порядку підлеглості. На жаль, і національним законодавством ці питання не врегульовані.

Позиція Верховного суду України з цього приводу однозначна. Закон зворотної сили не має. Усі спори, які сталися до визнання Комітетом конституційного нагляду СРСР зазначеного порядку за такий, що втратив чинність, розглядові в судах не підлягають, бо за чинним на той момент законодавством даний трудовий спір підлягав розглядові у вищому в порядку підлеглості органі. От коли Верховна Рада прийме закон, що такі категорії спорів підлягають розглядові в суді, тоді суди ці справи і розглядатимуть.

А вищі в порядку підлеглості органи займаються відписками, вважаючи, що спір вирішений.

Таким чином наша держава позбавила певну частину людей на судовий захист їхніх трудових прав.

А все ж таки і автора бере сумнів, що справу вирішено. Бо грунтовно до розгляду цього спору підійшла лише одна комісія, у складі якої були незалежні фахівці союзного масштабу, і висновки її неоднозначні. Так, зокрема, голова комісії, доктор юридичних наук Е. Тучкова вважає, що звільнення незаконне з кількох причин. Зокрема, Таранухін був звільнений з роботи за відмову працювати за графіком, який не мав юридичної сили, бо затверджений без погодження з профкомом і своєчасно не був доведений до В. Таранухіна. На думку двох інших членів комісії, звільнення незаконне, бо має характер переслідування за критику. А ще чотири члени комісії переконані, навпаки, що звільнення законне. Тому і вимагає Володимир Андрійович суду.

І таких громадян не одиниці.

А хоч би була і одна-єдина людина, то правова держава передбачає перш за все захист не абстрактного суспільства, а саме однієї конкретної людини цього суспільства, і коли потрібно, то навіть прийняти закон стосовно однієї лише людини, аби захистити її права. Тоді і тільки тоді ми зможемо називатися правовою, цивілізованою, демократичною державою.

Наша газета уже порушувала цю тему 4 грудня 1992 року в публікації «За конфліктом — людина», та, на жаль, реакції з боку Верховного суду України, який мав би дати відповідне роз'яснення судам щодо застосування в таких випадках законодавства або ввійти з законодавчою ініціативою до Верховної Ради, щоб розв'язати питання, не сталося. Сподіваємося, що новообраний парламент розв'яже цю проблему.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

ПЕРШІ ПЛОДИ ЦИВІЛІЗОВАНОСТІ

Завтра в семи містах країни пройдуть стартові матчі четвертого національного чемпіонату. Звичайно, футбольний місячник на полях чудових стадіонів США забрав багато нервової енергії й в українських вболівальників. І може закрастися в серце побоювання, що після такої зливи класного футболу в наших громадян зникне інтерес до подій внутрішніх. Хотілося б, щоб так не сталося.

Чого ж чекає від нового сезону президент ФФУ Віктор Банников?

— Переконаний, що надалі зростатиме клас наших команд і окремих гравців, — відповів він. — Ми на порозі подій, які матимуть визначальне значення для українського футболу. Незабаром національна збірна розпочне виступи у відбірковому турнірі чемпіонату Європи-96. Наша команда протягом останнього часу двічі перемагала національну збірну США, зіграла внічию з болгарами і в упертій боротьбі (за упередженого суддівства) лише м'ячем поступилася мексиканцям. А це, дозвольте нагадати, все — учасники фінальної частини чемпіонату світу, яку маємо приємність спостерігати.

Дуже хотілося б, щоб успішно зіграло в Кубку чемпіонів київське «Динамо». Враховуючи потреби цього колективу, те, що від нього значною мірою залежатиме наш міжнародний авторитет, і склали календар національного чемпіонату. Сподіваюсь, що й «Чорноморець» та «Шахтар» постоять за честь України в єврокубках, відпрацюють надані їм аванси. Адже в основні змагання вони потрапили завдяки рейтингу, який набрали кияни і Федерація футболу України.

— Нещодавно ви, пане президенте, побували в Нью-Йорку як делегат чергового конгресу ФІФА. Чим цікаве було те поважне зібрання, чи принесе воно якусь конкретну користь нашому футболу?

— Характерна деталь. Україна майже три роки є повноправним членом великої світової футбольної сім'ї. А от ще сім країн з числа колишніх радянських околиць такий статус отримали лише тепер. Нас поважають, готові з нами співпрацювати й надавати допомогу. І все це через те, що ми не піддалися ані на шантаж, ані на умовляння, не проміняли свою волю і надію на членство в якихось примарних організаціях на кшталт федерації СНД або екзотичної, але підступної євразійської. Ми обрали французький варіант входження в міжнародне футбольне співтовариство. І вже маємо помітні плоди отакого цивілізованого підходу до справи. Нещодавно в Україні побувала авторитетна комісія УЄФА, яка знайомилася з нашим господарством. У підсумку на стіл президента УЄФА пана Ленарта Юханссона лягла об'ємиста доповідь. А резюме в ній таке: Україна — солідний партнер і готова швидше, ніж Росія, інтегруватися в структури і в європейський футбол у цілому. Школа північного сусіда, який живе традиціями СРСР, переманює гравців з багатьох регіонів колишньої імперії. Он і наших у збірній Росії скільки.

— Нашими я їх, Вікторе Максимовичу, не назвав би, не заслуговують. Та Бог з ними. Хотілося б почути про головні причини того, що наші хлопці спокушаються на російський пряник.

— Це наша біда, але не трагедія. Переконаний, що прийде і на нашу вулицю свято, що вже до нас бігтимуть звідусіль футболісти. Але станеться це лише тоді, коли держава прийме відповідні фінансові закони, зокрема податкові. А поки що справи в цьому плані у нас кепські. Приміром, заробив гравець сотню доларів — віддай до казни половину негайно. Через оці драконівські правила, бо законами їх назвати й язик не повертається, ми ніяк не можемо розрахуватися з гравцями збірної, заплатити їм за виступи протягом останнього часу.

— Якщо вже мова зайшла про збірну, то скажіть, чи створені належні умови для підготовки національної команди до чемпіонату Європи? Яке завдання стоїть перед нею?

— Стараємося зробити все для нашого головного колективу. До речі, його наставник Олег Базилевич побував у Болгарії, де вів переговори про можливість організації в цій країні двотижневого збору в кінці серпня і кількох товариських матчів. Здається, домовилися. Це дасть змогу українській команді успішно підготуватися до стартового матчу у відбірковій групі проти збірної Литви, який пройде 7 вересня в Києві. Ну, а чого чекатимемо від наших футболістів? Завдання перед ними стоїть одне: вийти до фінальної частини європершості.

— Як на вас, перехід українського національного чемпіонату на систему «осінь—весна» футболові на користь чи ні?

— Ми не стоїмо на місці, а це вже добре. Беремо приклад з провідних європейських футбольних держав. До речі, наш чемпіон одразу вступає в боротьбу за єврокубок. А той же московський «Спартак» чекає цього десять місяців. У нас з'являється все більше полів з підігріванням, будуть і криті стадіони. Станемо багатшими — і в кого не виникатиме подібних запитань. А поки що доводиться терпіти окремі негаразди...

— Вікторе Максимовичу, в багатьох країнах світу за перемогу нараховують три очки. Ця система працює і зараз на чемпіонаті світу. Ну, а ми?..

— Ми теж вводимо це правило з четвертого чемпіонату країни.

— Скажіть відверто, чи виправдало себе минулорічне розширення вищої ліги?

— У футбольному світі ми ще немовлята: вчимося, експериментуємо, запозичуємо корисний досвід, самі, набиваючи гулі, приходимо до потрібних висновків. В Україні тепер важке економічне становище. Зрозуміло, що скрута не обминула і футбол. Це же не секрет, що перед початком другого кола попереднього чемпіонату було ясно, що окремі клуби не виживуть, бо не мають необхідної фінансової бази. Так і сталося. Щезли у проваллі негараздів «Буковина» і «Металіст». Та й ще три-чотири команди недалекі від цього. Отож, життя покаже, яка кількість команд необхідна нашій лізі. Може, шістнадцять, а то й чотирнадцять.

— Чого побажаєте сьогодні, перед стартом, гравцям, тренерам, суддям, болільникам?

— Звичайно ж, успіху. Дуже хотілося б, щоб наші клуби успішно почали виступи в єврокубках, щоб у наступних розіграшах їх було не три, а п'ять. Бажаю нашій збірній удачі в чемпіонаті Європи, а олімпійській збірній — у континентальній першості і обов'язково здобути путівку на Олімпіаду-96 в Атланті (США). Ви всі дивитеся в ці дні матчі чемпіонату світу. Стадіони заповнені вщерть. І це не тому, що американці закохані в футбол, який вони називають соккером. Ні, вони просто дуже люблять свою країну і прагнуть, щоб цей чемпіонат був найкращим з усіх боків і, зокрема, з боку відвідування. Оце справжній патріотизм! Гадаю, що і українські болільники неодмінно повернуться на стадіони. Наш футбол не менше від матеріальної потребує моральної підтримки. Отож зі святом, друзі!

***

Як швидко летить час! Здається, це було ще вчора: Віктор Банников вручає Кубок України футболістам одеського «Чорноморця». А вже промайнуло міжсезоння, і клуби вищої ліги готові взяти старт у новому чемпіонаті.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Хокей

Петро ГЕНЧУК

А «Сокіл» все-таки живе

Завершилися канікули в хокеїстів. І зрозуміло, що численних прихильників цієї гри в Україні цікавить доля єдиного клубу, який представляє нашу державу в розіграші чемпіонату МХЛ, — київського «Сокола». Цей колектив почав підготовку до нового сезону.

Одразу про зміни, які сталися в «Соколі». Ми вже повідомляли про те, що Олександр Фадеєв разом із сином Михайлом, нападаючим київського клубу, поїхали до Словаччини. А головним тренером киян тепер працюватиме Олександр Сеуканд. Йому допомагатиме Віктор Чибирєв, який зарекомендував себе відмінним фахівцем. Він багато років працював на благо українського хокею. Саме Віктор Васильович провів молодіжну збірну України від виступів у чемпіонаті світу по групі С до вищої ліги юніорського хокею. До речі, наша команда наприкінці грудня виступатиме в групі А разом з однолітками Канади, Швеції, Фінляндії, Росії. Чибирєв тривалий час очолював і клуб ШВСМ, який, на жаль, в цьому сезоні через матеріальну скруту припинив існування.

Утім, як повідомив О.Сеуканд, гравці ШВСМ переведені до «Сокола». Повернувся до команди воротар Євген Бруль, що рік виступав у Польщі. А от голкіпер Олександр В'юхін подався до Омська. Місцевий «Авангард» має компенсувати киянам за нього 25 тисяч доларів. Не визначилися ще провідні гравці київської команди Олександр Савицький, Дмитро Буценко та Олег Полковников.

Протягом липня «Сокіл» готуватиметься вдома, закладатиме підвалини фізичної підготовки. У серпні планує вийти на лід. Можливо, наші земляки зіграють контрольні матчі з мінчанами. А ще вони мають запрошення до Франції.

У чемпіонаті МХЛ «Сокіл» стартуватиме 9 вересня. У цей день він прийматиме череповецький «Металург». До речі, ця гра і наступні матчі українського клубу проходитимуть на льоду Палацу спорту. Це стало можливим завдяки спонсорові — фірмі «Перехід Мідіа Ентерпрайзес».

Футбол: вища ліга

КАЛЕНДАР ІГОР

Перше коло

1 тур. 17 липня, неділя. Таврія (Сімферополь) — Карпати (Львів), Шахтар (Донецьк) — Чорноморець (Одеса), Торпедо (Запоріжжя) — Металург (Запоріжжя), Евіс (Миколаїв) — Зоря-МАЛС (Луганськ), Кремінь (Кременчук) — Верес (Рівне), Нива (Тернопіль) — Темп (Шепетівка), Нива (Вінниця) — Волинь (Луцьк).

19 липня, вівторок. Прикарпаття (Івано-Франківськ) — Дніпро (Дніпропетровськ).

Матч першого туру Кривбас (Кривий Ріг) — Динамо (Київ) гратиметься 1 грудня.

2 тур. 22 липня, п'ятниця. Карпати — Волинь, Темп — Нива Вц, Верес — Нива Тр, Зоря-МАЛС — Кремінь, Металург — Евіс, Динамо — Торпедо.

23 липня, субота. Дніпро — Кривбас, Чорноморець — Прикарпаття, Таврія — Шахтар.

3 тур. 27 липня, середа. Шахтар — Карпати, Прикарпаття — Таврія, Кривбас — Чорноморець, Торпедо — Дніпро, Евіс — Динамо, Кремінь — Металург, Нива Тр — Зоря-МАЛС, Нива Вц — Верес, Волинь — Темп.

4 тур. 31 липня, неділя. Карпати — Темп, Верес — Волинь, Зоря-МАЛС — Нива Вц, Металург — Нива Тр, Динамо — Кремінь, Дніпро — Евіс, Чорноморець — Торпедо, Таврія — Кривбас, Шахтар — Прикарпаття.

5 тур. 5 серпня, п'ятниця. Прикарпаття — Карпати, Кривбас — Шахтар, Торпедо — Таврія, Евіс — Чорноморець, Кремінь — Дніпро, Нива Тр — Динамо, Нива Вц — Металург, Волинь — Зоря-МАЛС, Темп — Верес.

6 тур. 15 серпня, понеділок. Карпати — Верес, Зоря-МАЛС — Темп, Металург — Волинь, Динамо — Нива Вц, Дніпро — Нива Тр, Чорноморець — Кремінь, Таврія — Евіс, Шахтар — Торпедо, Прикарпаття — Кривбас.

7 тур. 19 серпня, п'ятниця. Кривбас — Карпати, Торпедо — Прикарпаття, Евіс — Шахтар, Кремінь — Таврія, Нива Тр — Чорноморець, Нива Вц — Дніпро, Волинь — Динамо, Темп — Металург, Верес — Зоря-МАЛС.

8 тур. 10 вересня, субота. Карпати — Зоря-МАЛС, Металург — Верес, Динамо — Темп, Дніпро — Волинь, Чорноморець — Нива Вц, Таврія — Нива Тр, Шахтар — Кремінь, Прикарпаття — Евіс, Кривбас — Торпедо.

9 тур. 18 вересня, неділя. Торпедо — Карпати, Евіс — Кривбас, Кремінь — Прикарпаття, Нива Тр — Шахтар, Нива Вц — Таврія, Волинь — Чорноморець, Темп — Дніпро, Верес — Динамо, Зоря-МАЛС — Металург.

10 тур. 23 вересня, п'ятниця. Карпати — Металург, Динамо — Зоря-МАЛС, Дніпро — Верес, Чорноморець — Темп, Таврія — Волинь, Шахтар — Нива Вц, Прикарпаття — Нива Тр, Кривбас — Кремінь, Торпедо — Евіс.

11 тур. 2 жовтня, неділя. Евіс — Карпати, Кремінь — Торпедо, Нива Тр — Кривбас, Нива Вц — Прикарпаття, Волинь — Шахтар, Темп — Таврія, Верес — Чорноморець, Зоря-МАЛС — Дніпро, Металург — Динамо.

12 тур. 7 жовтня, п'ятниця. Карпати — Динамо, Дніпро — Металург, Чорноморець — Зоря-МАЛС, Таврія — Верес, Шахтар — Темп, Прикарпаття — Волинь, Кривбас — Нива Вц, Торпедо — Нива Тр, Евіс — Кремінь.

13 тур. 15 жовтня, субота. Кремінь — Карпати, Нива Тр — Евіс, Нива Вц — Торпедо, Волинь — Кривбас, Темп — Прикарпаття, Верес — Шахтар, Зоря-МАЛС — Таврія, Металург — Чорноморець, Динамо — Дніпро.

14 тур. 23 жовтня, неділя. Карпати — Дніпро, Чорноморець — Динамо; Таврія — Металург, Шахтар — Зоря-МАЛС, Прикарпаття — Верес, Кривбас — Темп, Торпедо — Волинь, Евіс — Нива Вц, Кремінь — Нива Тр.

15 тур. 28 жовтня, п'ятниця. Нива Тр — Карпати, Нива Вц — Кремінь, Волинь — Евіс, Темп — Торпедо, Верес — Кривбас, Зоря-МАЛС — Прикарпаття, Металург — Шахтар, Динамо — Таврія, Дніпро — Чорноморець.

16 тур. 8 листопада, вівторок. Карпати — Чорноморець, Таврія — Дніпро, Шахтар — Динамо, Прикарпаття — Металург, Кривбас — Зоря-МАЛС, Торпедо — Верес, Евіс — Темп, Кремінь — Волинь, Нива Тр — Нива Вц.

17 тур. 18 листопада, п'ятниця. Нива Вц — Карпати, Волинь — Нива Тр, Темп — Кремінь, Верес — Евіс, Зоря-МАЛС — Торпедо, Металург — Кривбас, Динамо — Прикарпаття, Дніпро — Шахтар, Чорноморець — Таврія.

Кубок України

27 вересня, вівторок. 1/16 фіналу.

1 листопада, вівторок. 1/16 фіналу, матчі-відповіді.

22 листопада, вівторок. 1/8 фіналу.

27 листопада, неділя. 1/8 фіналу, матчі-відповіді.

Квартира імені Мічуріна

«Поетом можеш ти не буть, та яблука любить повинен!» — любив повторювати товариш Мічурін, походжаючи у власній квартирі між ящиків з саджанцями. Але (щоб мені не відрізняти Білого Наливу від Слави Переможців!) сам він був справжнісіньким поетом. Бо як іще назвати дивака, що все життя морочився з пестиками і тичинками задля парітрійки нових сортів?

* * *

Часы на башне
старого вокзала
Говорят, что уже
ночь.
Но толпа толпится на
полу.
Я гребу в толпе
руками,
Я выгребаю
наверх.
Мой дирижабль
плывет
Мимо часов на башне
старого вокзала.
Кризис любого
транспорта —
Кроме дирижабля.

Олег УСОВСЬКИЙ

КОЖНОМУ СВОЄ

Я вигадав абсолютно чорне сонце і тепер займався тим, що конструював світ, у якому воно було б природним.

Сонце тим часом спокійно лежало в кутку кімнати і наповнювало її мороком.

Анатолій ГАВРИШ

НАВСЕГДА

Наконец-то он вернулся.
— Надолго? — спросила Она.
— Навсегда, — ответил Он.

Она была без ума от счастья. Она летала по комнате, как девочки-школьницы летают на первые свидания. Через неделю он ушел, не оставив даже записки. Потом позвонил.

— Я не хочу, чтобы ты приходил навсегда, — говорила Она. — Я хочу, чтобы ты пришел на месяц, на год, на несколько лет!

— Несколько лет, — говорил Он. — Но это же так мало. Мы бы не успели даже поговорить...

— Ты надолго меня бросаешь? — спросила Она.

— Навсегда! — ответил Он и повесил трубку.

— Хорошо, что не надолго, — вздохнула Она.

Олексій ЛЯСКОВСЬКИЙ

НОСТАЛЬГІЙНЕ

Ліда до мене у гості
прийшла
з'їла варення та «Київський»
торт.
Потім вона з'їла п'ять
апельсинів
(більше купити важко
тепер!)
Знову ж таки, з'їла мій
шоколад
та й посмурніла, а я
їй винувато ледь чутно
сказав:
— Вибач, будь ласка,
бананів нема.

Юрій НІКИТИНСЬКИЙ

ЧАСТІШЕ ДИВІТЬСЯ ОДНЕ ОДНОМУ В ОЧІ

Яблуко — ТИблуко

Статистика свідчить, що за перше півріччя цього року в Україні зафіксовано більше розлучень, ніж шлюбів. Близько півтора мільйона дітей виховуються без батька. Чому так стається? Можливо, причини криються не тільки в економічній нестабільності, а в тому, що розучилися дослухуватися до чужої думки, забули, що шлюб — це коли незалежність з обох боків — однакова, а зобов'язання — спільні. А оскільки «Яблуко» бореться за здорову й міцну сім'ю, то пропонує у рубриці «Яблуко—ТИблуко» п'ять найкращих стратегій, які допоможуть розв'язати конфлікт, доки він не переріс у кризу.

1. РОЗМОВА

«Послухай, я хочу з тобою поговорити», — це, безсумнівно, перший крок до примирення, якщо сварка вже сталася. Але якщо злість ще не відійшла, все-таки варто трохи почекати. Шукати порозуміння найкраще, коли ви самі готові до компромісу. Розпочніть свою розмову з такого запитання: «Що власне, сталося?», або навіть викажіть свої почуття: «Мені сумно». Це краще від звинувачення: «Ти зробив мені боляче!» Адже головне — знайти порозуміння, а не доводити ще раз, хто має більше рації. Але що робити, коли перший крок не наблизив вас до партнера? Тоді треба спокійно, але щиро спитати: «Чому ти не хочеш зі мною розмовляти? Не бажаєш помиритися?». Якусь відповідь ви почуєте напевне.

2. ТРЕТЯ ОСОБА

У присутності третьої особи пара скоріше розв'яже конфлікт. Адже кожен намагатиметься точно висловлювати свої почуття, притримає емоції, щоб бути зрозумілим і підтриманим сторонньою людиною. Часто сварки не відбуваються саме тому, що одна зі сторін заздалегідь подбає про свій «громовідвід», запросивши на сімейне розбирання третю особу. Але обираючи її, варто впевнитися, що та насправді зацікавлена у збереженні цієї пари.

3. ЛИСТ

Часто ми не можемо зазирнути коханій людині в очі. У такому разі залиште невеличку записку, в якій спокійно зможете висловити свої почуття, не змушуючи себе вимовляти важкі слова. Під час написання є можливість ще раз розібратися в почуттях, переосмислити свою роль у конфлікті, і, крім того, вас ніхто не перериватиме і не провокуватиме на нову сварку. З другого боку, це дасть можливість і вашому партнерові без зайвих емоцій дізнатися про вашу думку: її буде написано чорним по білому.

4. ПОДАРУНОК

Це безвідмовний метод примирення, хоча й не новий. У декотрих складеться враження, що в такий спосіб купують почуття. Але маленький дарунок, невеличкий букетик квітів — це своєрідний жест до зближення. Слова, на жаль, віднаходяться не завжди вчасно, а подарунок засвідчить ваші почуття.

5. ПОДОРОЖ

Славнозвісна «зміна обстановки» — це ковток повітря у буденних взаєминах, поштовх до нового періоду їхнього розвитку. Вихідний на озерах, у лісі, навіть на незнайомій околиці міста принесе зміни і до ваших стосунків.

Проте за всіх цих ситуацій, якщо хоч один з пари триматиме при собі образу, вдаватиметься до «гри в мовчанку», принижуватиме партнера, звинувачуючи його у невдачах, — ці поради не допоможуть. Взаєморозуміння можуть знайти тільки люди, що кохають і поважають одне одного. Сподіваємося, що серед читачів «Яблука» переважна більшість саме таких.

За матеріалами зарубіжної преси підготувала

Наталя РІЗНИК.

Фото Юрія ШКОДИ.

Яблучний коктейль

Молоді та ранні

♦ *У 1976 році два молоді американці — Стів Джобс та Стефан Вознік — захотіли сконструювати електронну іграшку. І в гаражі батька Стіва розпочалася копітка робота над електронним приладом, який міг би відтворювати на екрані телевізора якнайбільшу кількість ігрових ситуацій. Хлопці хотіли погратися, а вийшов у них — персональний комп'ютер. Перший у світі! До речі, вони назвали його «APPLE» («Яблуко»).*

♦ «Дивна річ — доля полюбляє з'являтися до нас у найнедостойнішому чи пересічному вигляді», — цей, сповнений мудрості, афоризм пішов у світ з легкої руки 19-річної Франсуази Саган, разом з її першим романом «Мовчи, суме!». Вже через 5 років вона подарувала світові «Чи любите ви Брамса?», а в 34 роки — «Трохи сонця у холодній воді».

♦ *День народження цієї людини відзначають як свято ООН. Він став пастором 25 років. У 28 заснував іригтянську організацію. В 35 років отримав Нобелівську премію миру. Його звали Мартін Лютер Кінг.*

♦ «Моя мета — пізнання всього, що можливе для людини нині відповідно до її сил і часу», — записав у своєму щоденнику 19-річний Володимир Вернадський, згодом основоположник кількох природничих наук, засновник, до речі, АН України, котрий уже в 35-річному віці став професором Московського університету.

♦ *1956 року юні ліверпульці, а серед них — 16-річний Джон Леннон і 14-річний Пол Маккартні, взяли до рук гітари і влаштували невеличкий концерт. Це сталося на церковному святі. Ніхто зі слухачів ще не знав, що присутній на народженні «Бітлз».*

♦ 1921 року в матчі за світову шахову корону 33-річний Капабланка переміг 53-річного Ласкера. У 1927 році 35-річний Альохін переміг старшого за віком шахового генія Капабланку. 1975 року чемпіоном став 24-річний Анатолій Карпов. А в 1985-ому світ узнав ім'я наймолодшого за всю історію шахів чемпіона — Гаррі Каспарова, якому було... 22 роки.

♦ *А Юрію Гагаріну, до речі, було тільки 27 років, коли він вирішив, що час «поїхати». І поїхав же. Воістину: молодим дорога в нас усюди! Головне — зрозуміти це вчасно.*

Добра новина

СУСівці та ЛОМівці, єднайтеся!

8 липня у Києві на нараді молодіжних організацій України прозвучала ініціатива про утворення Молодіжної інформаційно-координаційної служби Києва. Необхідність такого кроку пояснюється надзвичайно просто, як сказала у розмові головний редактор МІКСу Тетяна Мішина:

— Про якісь акції, навчальні семінари чи навіть структурні зміни у різних організаціях ми дізнаємося здебільшого з чуток. Потреба об'єднати молодіжні організації України вже визріла давно. Лише тоді можна буде говорити про більш-менш дійову участь в Міжнародному молодіжному русі, про співпрацю з іншими організаціями та урядом. Вже були невдалі спроби створити Національну студентську спілку. Ми вирішили почати поки що з Київщини. Пізніше, за нашим прикладом, буде створено крайові організації МІКСу.

На нараді затверджено тимчасове положення про Молодіжну інформаційно-координаційну службу. Її завданням, окрім забезпечення повноцінного обміну інформацією, є сприяння якнайширшому висвітленню роботи організацій—учасників у засобах масової інформації. Стати засновниками МІКСу виявили бажання Ліве Об'єднання Молоді, Ліга Української Молоді, Молодіжна організація Республіканців України та Союз Українського Студентства «Громада». Ідеєю захопилися ще 15 молодіжних організацій України, які, сподіватимемося, приєднаються до МІКСу на правах засновника, що можна зробити до 24 липня. Контактний телефон: 229-29-67.

Ганна РОМАНЦОВА.

«Але ж ти і фрукт!» — сказав один знайомий Овоч Яблукові. «Від овоча чую!» — одізвалось Яблуко. Так вони і не дійшли згоди, що вважати за принцип флористого співжиття. У кожної садовини свій смак...

Про смаки, погляди і вчинки молодих-зелених читайте в рубриці «З життя фруктів».

Наталя ФІЛІПЧУК, «Голос України»

Краватка — це орден, який носять на шиї

Хроніка тих днів збереглася: кільканадцять юнаків у святкових костюмах з краватками. Дівчат, на жаль, немає — з часу заснування ротаріанський рух вважався чоловічим. І тільки на дев'ятому десятиріччі свого існування традицію почали ламати. Ця сама хроніка відтворює березневі події 1968 року: народження першого молодіжного ротаріанського осередку — Ротаракту. З того часу молодіжні групи з'явилися у 105 країнах світу, і сьогодні вони об'єднують 96 000 молодих людей. А від 5 липня — ще на 15 чоловік більше: цього дня до Києва приїхав губернатор дистрикту Ельзас-Лотарінгія (Франція) пан Ложель, щоб оголосити про відкриття першого в Україні Ротаракту.

Про політику — жодного слова. Бо нова організація не ставить за мету робити політику, але формуватиме майбутніх політиків, економістів, учених — все те, що можна назвати елітою нації. Адже еліта формується не в шкіряних кріслах, а скоріше — на шкільній та студентській лаві, або хоча б за круглим столом клубу Ротаракт. Молоді люди, що здобувають або вже мають вищу освіту, збираються разом (нині в приміщенні Міністерства молоді і спорту), щоб висловити думки, які в іншому товаристві можуть і не зрозуміти. Адже тільки молоді вірять, що перевернути світ — річ не складна. Але з другого боку, Ротаракт — це не клуб фантазерів. Крім слів, є цілком реальні програми з благодійництва. До речі, найбільша гуманітарна допомога для чорнобильських дітей надходить до України саме завдяки діяльності Ротарі Інтенешнл. Окремі програми стосуються обміну студентів, налагодження співробітництва з молодими спеціалістами іноземних держав.

А от що незрозуміло, чому першому президентові київського Ротаракту Євгену Тріщину разом з документом про визнання вручили ще й краватку. І це — під час офіційної церемонії. Можливо, у такий спосіб нагадують про дні, коли все починалося. І дарують цей аксесуар як нагрудний знак: одягайте на шию і переймайте відповідальність. У світі багато не зроблених справ важливіших за всі комерційні кіоски, що стоять по вулицях Києва, хоч, може, і не таких прибуткових. Кожен сам вирішує, що йому личить: краватка чи зачіска «під нуль». Але приємно, що в Україні почали з'являтися інтелектуальні молодіжні організації.

Utel

Утел -Українські телекомунікації- компанія, створена підприємствами зв'язку України, фірмами AT&T (США), Deutsche Bundespost Telekom (Німеччина), PTT Telecom (Нідерланди), святкує другу річницю.

Два роки тому **Утел** почав свою діяльність по вдосконаленню телекомунікаційної інфраструктури України з метою забезпечення потреб населення у сучасному міжнародному та міжрегіональному зв'язку.

У листопаді 1992 р. в Києві завершено встановлення нової цифрової станції, яка вперше відкрила для України можливість користування послугами прямого міжнародного телефонного зв'язку.

Утел ввів в дію цифрові телефонні станції у Львові, Чернівцях, Луганську, Полтаві, Кіровограді, Чернігові, Ужгороді та Івано-Франківську, що дало змогу мешканцям цих областей використовувати автоматичний зв'язок з іншими країнами.

До кінця 1995 року планується відкрити телефонні станції в усіх обласних центрах України.

Бізнесменам **Утел** пропонує пріоритетну послугу, яка забезпечує зв'язок найвищої якості. Найбільші банки, представництва іноземних фірм, посольства, спільні підприємства, передові українські компанії вже стали клієнтами цієї послуги.

Карткові таксофони **Утел** встановлені в аеропорту Бориспіль, на Головному Поштамті, у найбільших готелях Києва та Івано-Франківська. Там же можна придбати унікальні магнітні картки з оригінальним українським дизайном.

Телефоністи **Утел**, які пройшли стажування у західних спеціалістів, мають змогу обслужити Вас швидко та якісно.

Утел продовжує працювати над розвитком нових послуг, щоб Україна досягла міжнародного рівня телекомунікацій.

Порядок набору

Для здійснення міжнародної телефонної розмови необхідно:

- почувши безперервний сигнал, набрати "8" (індекс виходу на міжміську службу);
- почувши другий безперервний сигнал, набрати "10" (індекс виходу на міжнародну службу);
- набрати код країни;
- набрати код міста*;
- набрати номер абонента, що викликається.

Наприклад:

Щоб викликати абонента в м. Сан-Франциско (США), необхідно набрати:

8 10 1 415 XXX-XX-XX, де

1	код США
415	код м. Сан-Франциско
XXX-XX-XX	номер абонента, що викликається.

* В деяких країнах код міста відсутній, тоді відразу після коду країни треба набрати номер абонента.

Для здійснення розмови з країнами СНД, які не мають свого коду (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменистан, Узбекистан), необхідно відразу після «8» набрати код міста та номер абонента.

Для замовлення міжнародної розмови або для довідки звертайтеся до наших телефоністів за номерами:

*8 - 191 - французька мова **
*8 - 192 - англійська мова **
*8 - 193 - німецька мова **
*8 - 194 - українська та російська мова **
*8 - 195 - іспанська мова **

Увага!

В деяких випадках важко або навіть неможливо зателефонувати до ряду країн. Однак, будьте певні, що робиться все необхідне для забезпечення наших абонентів зв'язком найвищої якості.

Порядок оплати

Тарифна зона	*Тариф за хвилину розмови (в доларах США)*	*Пільговий тариф за хвилину розмови (в доларах США) діє в нічний час (з 23.00 до 6.00), по неділях та святкових днях*
1. Східна Європа	0.60	0.50
2. Центральна Європа	1.00	0.80
3. Західна Європа	1.50	1.20
4. Західна і Центральна Азія	2.00	1.60
5. Північна Америка	2.50	2.00
6. Східна Азія	3.00	2.40
7. Африка, Центральна та Південна Америка	3.50	2.80
8. Решта країн світу	4.00	3.20

Увага!

Розрахунки споживачів за послуги міжнародного зв'язку здійснюються за курсом вільного продажу іноземної валюти на аукціоні Національного Банку України. На 1 липня він становить 39 970 карбованців за 1 долар США. Повідомлення про цей курс друкується в газетах.

За додатковою інформацією відносно послуг Утел звертайтеся за адресою:

252030, м. Київ,
вул. Б. Хмельницького, 38
тел.: +7 044 229 83 66
факс: +7 044 229 83 73

КОДИ НАПРЯМКІВ АВТОМАТИЧНОГО МІЖНАРОДНОГО ТЕЛЕФОННОГО ЗВ'ЯЗКУ

АВСТРАЛІЯ — *Код країни* ***61*** — *Різницю у часі з Києвом див. нижче*

Коди міст		*год.*			*год.*			*год.*
Аделаїда	8	+7.5	Голд-Кост	75	+8	Перт	9	+6
Брисбен	7	+8	Канберра	6	+8	Сідней	2	+8
Вуллонгонг	42	+8	Мельбурн	3	+8	Таунсвілл	77	+8
Гілонг	52	+8	Нью-Касл	49	+8	Хобарт	2	+8

АВСТРІЯ — *Код країни* ***43*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Брегенц	5574	Ейзенштадт	2682	Клагенфурт	463
Вельс	7242	Зальцбург	662	Лінц Донау	70
Відень	1	Інсбрук	512	Санкт-Пельтен	2742
Грац	316	Кіцбюель	5356	Штайр	7252

БЕЛЬГІЯ — *Код країни* ***32*** — *Різниця у часі з Києвом* ***-1*** *год.*

Коди міст					
Антверпен	3	Кортрейк	56	Монс	65
Брюгге	50	Левен	16	Намюр	81
Брюссель	2	Льєж	41	Остенде	59
Гент	91	Мехелен	15	Шарлеруа	71

БОЛГАРІЯ — *Код країни* ***359*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Албена	5722	Габрово	66	Пловдів	32
Бургас	56	Пернік	76	Русе	82
Варна	52	Плевен	64	Софія	2

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ — *Код країни* ***44*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 2*** *год.*

Коди міст					
Белфаст	232	Кардифф	222	Лондон (приміськ.)	81
Бірмінгем	21	Кембрідж	223	Манчестер	61
Бристоль	272	Ковентрі	203	Ноттингем	602
Глазго	41	Ліверпуль	51	Оксфорд	865
Единбург	31	Лондон (по місту)	71	Шеффілд	742

В'ЄТНАМ — *Код країни* ***84*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 5*** *год.*

Коди міст			
Ганой	4	Гошимін	8

ГРЕЦІЯ — *Код країни* ***30*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Афіни	1	Кавала	51	Пірей	1
Волос	421	Лариса	41	Серві	321
Геракліон	81	Патри	61	Салоніки	31

ДАНІЯ — *Код країни* ***45*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Не треба набирати коди міст

ЕСТОНІЯ — *Код країни* ***372*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Кохтла-Ярве	33	П'ярну	44	Тарту	7
Нарва	35	Таллінн	2, 6		

ЄГИПЕТ — *Код країни* ***20*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Александрія	3	Бенга	13	Порт-Саїд	66
Асуан	97	Гіза	2	Суец	62
Асьют	88	Каїр	2	Танта	40

ІЗРАЇЛЬ ТА ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ — *Код країни* ***972*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Аффула	6	Єрусалим	2	Рамат-Ган	3
Бейтлахм	3	Наблус	9	Тель-Авів	3
Бзер Шева	57	Натанья	9	Хайфа	4
Ейлат	59	Петах-Тиква	3	Хеврон	2

ІНДІЯ — *Код країни* ***91*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+3,5*** *год.*

Коди міст					
Ахмадабад	272	Делі	11	Лакнау	522
Бенгалуру	80	Джайпур	141	Мадрас	44
Бомбей	22	Калькутта	33	Нагпур	712
Гайдарабад	842	Канпур	512	Пуна	212

ЙОРДАНІЯ — *Код країни* ***962*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Амман	6	Ель-Сальт	5	Ірбід	2
Акаба	3	Зерка	9	Маан	3

ІРАН — *Код країни* ***98*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+1,5*** *год.*

Коди міст					
Агваз	61	Кередж	261	Тебриз	41
Багтаран	431	Керман	341	Тегеран	21
Ісфаган	31	Мешхед	51	Шираз	71

ІРЛАНДІЯ — *Код країни* ***353*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 2*** *год.*

Коди міст					
Голуей	91	Дублін	1	Слайго	71
Донегол	72, 73, 74, 75	Корк	21	Трейлі	66
		Лімерик	61	Уотерфорд	51

ІСПАНІЯ — *Код країни* ***34*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 2*** *год.*

Коди міст					
Аліканте	6	Гранада	3	Памплона	48
Альмерія	51	Кордоба	57	Саламанка	23
Барселона	3	Лас-Пальмас-де-Гран-Канарія	28	Сарагоса	76
Більбао	4	Мадрид	1	Севілья	5
Валенсія	6	Малага	52	Пальма-де-Майорка	71
Валладолід	83				

ІТАЛІЯ — *Код країни* ***39*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Барі	80	Кальярі	70	Рим	6
Болонья	51	Мессина	90	Турін	11
Венеція	41	Мілан	2	Трієст	40
Верона	45	Неаполь	81	Флоренція	55
Генуя	10	Палермо	91		

КАНАДА — *Код країни* ***1*** — *Різницю у часі з Києвом див. нижче*

Коди міст		*год.*			*год.*			*год.*
Ванкувер	604	-10	Едмонтон	403	-9	Оттава	613	-7
Вікторія	604	-10	Калгарі	403	-9	Ріджайна	306	-9
Вінніпег	204	-8	Квебек	418	-7	Сент-Джонс	446	-5,30
Гамільтон	416	-6	Монреаль	514	-7	Тандер-Бей	807	-7
Галіфакс	902	-6	Ніагара-Фоллс	416	-7	Торонто	416, 905	-7

КИТАЙ — *Код країни* ***86*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 6*** *год.*

Коди міст					
Венчжоу	577	Пекін	1	Шанхай	21
Гуанжоу	20	Тяньцзинь	22	Шеньян	24
Далянь	411	Хаймин	592		

КІПР — *Код країни* ***357*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Код міста	
Нікосія	2

КУВЕЙТ — *Код країни* ***965*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 1*** *год.*

Не треба набирати коди міст

ЛАТВІЯ — *Код країни* ***371*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Валмієра	42	Даугавпілс	54	Лієпая	34
Вентспілс	36	Єлгава	30	Рига	2

ЛИТВА — *Код країни* ***370*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Вільнюс	2	Клайпеда	61	Паневежис	54
Каунас	7	Паланга	36	Шауляй	14

ЛІВАН — *Код країни* ***961*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Бейрут	1	Захла	8	Тріполі	6

МАРОККО — *Код країни* ***212*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 2*** *год.*

Коди міст					
Агадир	88	Марракеш	4	Танжер	99
Канітра	73	Мекнес	55	Уджда	668
Касабланка	2	Рабат	7	Фес	56

НІДЕРЛАНДИ — *Код країни* ***31*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Амстердам	20	Гронінген	50	Роттердам	10
Гаага	70	Ейндговен	40	Тилбург	13
Гаарлем	23	Енсхеде	53	Утрехт	30

НІМЕЧЧИНА — *Код країни* ***49*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Берлін	30	Дрезден	351	Лейпціг	341
Бонн	228	Дуйсбург	203	Магдебург	391
Бремен	421	Дюссельдорф	211	Мюнхен	89
Вісбаден	611	Ессен	201	Нюренберг	911
Гамбург	40	Карлсруе	721	Потсдам	331
Ганновер	511	Кельн	221	Франкфурт-на-Майні	69
Дортмунд	231	Котбус	355	Штуттгарт	711

НОРВЕГІЯ — *Код країни* ***47*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Берген	55	Кристиансанн	716	Тронгейм	73
Буде	81	Осло	22	Ставангер	51

ОБ'ЄДНАНІ АРАБСЬКІ ЕМІРАТИ — *Код країни* ***971*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 2*** *год.*

Коди міст					
Абу-Дабі	2	Дубай	4	Шарджа	6

ПАКИСТАН — *Код країни* ***92*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 3*** *год.*

Коди міст					
Гайдарабад	221	Лагор	42	Саргода	451
Гуджравала	431	Мултан	61	Сіалкот	432
Ісламабад	51	Пешавар	521	Суккур	71
Карачі	21	Равалпінді	51	Фейсалабад	411

ПОЛЬЩА — *Код країни* ***48*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Бидгощ	52	Гданськ	58	Лодзь	42
Варшава	2	Катовіце	3/32	Люблін	81
Вроцлав	71	Краків	12	Познань	61

РУМУНІЯ — *Код країни* ***40*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Бреїла	39	Клуж	64	Плоешти	71
Брашов	68	Констанца	41	Тимішоара	61
Бухарест	1	Орадя	91	Ясси	32

САУДІВСЬКА АРАВІЯ — *Код країни* ***966*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 1*** *год.*

Коди міст					
Абга	7	Джіддо	2	Ер-Ріяд	1
Гуфуф	3	Мекка	2	Таїф	2
Дамман	3	Медина	4		

СИРІЯ — *Код країни* ***963*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Алеппо	21	Гомс	31	Латакія	412
Гама	33	Дамаск	11	Ракка	221
Гассака	52	Дер-Еззор	51	Тартус	43

СІНГАПУР — *Код країни* ***65*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 6*** *год.*

Не треба набирати коди міст

СЛОВАЧЧИНА — *Код країни* ***42*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Братислава	7	Кошице	95	Пряшів	91

СЛОВЕНІЯ — *Код країни* ***386*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст			
Любляна	61	Марібор	62

США — *Код країни* ***1*** — *Різницю у часі з Києвом див. нижче*

Коди міст		*год.*			*год.*			*год.*
Атланта	404	-7	Детройт	313	-7	Сан-Франциско	415	-10
Бостон	617	-7	Джерсі-Сіті	201	-7	Сієтл	206	-1
Вашингтон	202	-7	Лос-Анджелес	213	-10	Філадельфія	215	-7
Гавайї	808	-12	Майамі	305	-7	Фінікс	602	-9
Даллас	214	-10	Нью-Йорк	212,718	-7	Х'юстон	713	-8
Денвер	303	-9	Сан-Дієго	619	-8	Чикаго	312, 708	-8

ТУРЕЧЧИНА — *Код країни* ***90*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Адана	322	Газіантеп	342	Кайсери	352
Анкара	312	Ескішехір	222	Конья	332
Бурса	224	Ізмір	232	Стамбул	212,216

УГОРЩИНА — *Код країни* ***36*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Будапешт	1	Мішкольц	46	Секешфегервар	22
Дебрецен	52	Ніредьгаза	42	Сольнок	56
Дер	96	Печ	72	Сомбатгей	94
Кечкемет	76	Сегед	62		

ФІНЛЯНДІЯ — *Код країни* ***358*** — *Різниця у часі з Києвом* ***0***

Коди міст					
Гельсінкі	0	Лагті	18	Тампере	31
Котка	52	Оулу	81	Турку	21
Куопіо	71	Порі	39	Ювяскуля	41

ФРАНЦІЯ — *Код країни* ***33*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст	
Париж	1

ЧЕХІЯ — *Код країни* ***42*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Брно	5	Острава	69	Прага	2
Градец-Кралове	49	Пардубіце	40	Усті-над-Лабем	47
Оломоуц	68	Пльзень	19	Чеська-Будейовіце	38

ШВЕЙЦАРІЯ — *Код країни* ***41*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Базель	61	Вінтертур	52	Люцерн	41
Берн	31	Женева	22	Санкт-Галлен	71
Б'єль-Б'єн	32	Лозанна	21	Цюрих	1

ШВЕЦІЯ — *Код країни* ***46*** — *Різниця у часі з Києвом* ***- 1*** *год.*

Коди міст					
Бурос	33	Гетеборг	31	Норчепінг	11
Вестерос	21	Лінчепінг	13	Стокгольм	8
Гельсінгборг	42	Мальме	40	Упсала	18

ЯПОНІЯ — *Код країни* ***81*** — *Різниця у часі з Києвом* ***+ 7*** *год.*

Коди міст					
Йокогама	45	Нагасакі	958	Сендай	22
Кавасакі	44	Нагоя	52	Токіо*	3
Кіото	75	Осака	6	Фукуока	849
Кобе	78	Саппоро	11	Хіросима	82

Ваш зв'язок зі світом

Жарт номера

Новітнє гасло: «Хай живе роздержавлення держави!».

Микола ЛЕВИЦЬКИЙ.
Мал.Сергія ФЕДЬКА.

Міні-проза

Усе б гаразд

Усе б гаразд, та немає грошей.

Усе б гаразд, якби на ті гроші, яких немає, можна було б щось купити.

Усе б гаразд, але й те, чого не купити, намагаються поділити порівну.

Усе б гаразд, але більш як половина дісталася не мені.

Усе б гаразд, якби інші не були впевнені, що я їх ошукав.

Усе б гаразд, та чи можна бити лише за те, що я не той, за кого мене приймають.

Усе б гаразд, коли б на тому і скінчилося. Але чи буде гаразд, коли закінчиться це і почнеться інше?

Борис ЮСЕЛЕВИЧ.

Мал. Володимира ХОРОШЕНКА.

Харків.

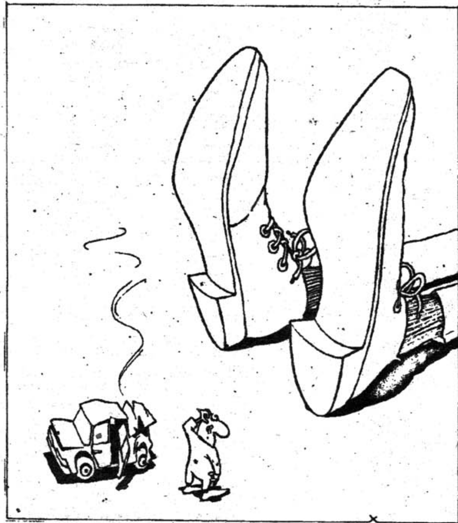

Потойбічне

Живий труп

— Цур мені, цур! Петре Івановичу, що за чортівня, чи це ти?

— Тихіше, не репетуй, я не глухий!

— Звідки ти узявся? Я ж особисто був на твоєму похороні, на власні очі бачив, як труну з твоїм тілом опускали в яму, а потім засипали землею! І на поминках був, пив горілку — і на дев'ять днів пив, і на сорок днів... А може, все це мені сниться, чи я вже з глузду з'їхав?..

— Не хвилюйся, ти з глузду не з'їхав, я тобі зараз усе поясню: тоді, на похороні, ховали не мене, а мій політичний труп. Зрозумів?

— Ні.

— Гаразд. От скажи, ким я був раніше?

— Ким?

— Я був комуністом.

— Ну?

— А тепер я вже демократ. Кумекаєш?

— А-а-а, значить ти живий!?

— Звичайно! Я чудово себе почуваю, як і раніше, радію життю, часто буваю за кордоном, нещодавно захистив докторську дисертацію!..

— Оце диво-дивне, ніколи б не подумав, що таке буває!

— Буває і не таке! Так що рано ви мене поховали, я ще не всі свої сили, знання та досвід віддав справі побудови розвинутого капіталізму!

— Молодче!

— Та годі тобі, не про себе турбуюсь — про народ!

Олександр ПЕРЛЮК.

Кіровоград.

Всьо чотко!

Альтернатива

Чвалає навстріч знайомий, тягне на карку важезну залізяку з зубцями.

— Що, поцупив? — питаю. — А на що вона годиться?

— Ні, — скидає він вантаж на землю. — Получку додому тягну.

— Получку?

— Так. Грошей на заводі катма — затоварилися, то дирекція знайшла вихід: альтернативну зарплату.

— Альтернативну?

— Еге ж, розраховується з нами нашою ж продукцією. А виробляємо ми що? Трактори. От і виділили нам кілька машин на весь цех.

— Не так уже й кепсько: продайте — й матимете готівку, — наївно пропоную я.

— То кажу, кому такий мамонт потрібний, коли його й так не беруть. Був би садово-городній, а то ж трелювальний. Що вдієш, розкурочили ми й кому що: кому кабіна випала, кому частина двигуна, кому фара. Хоч на металобрухт здамо — й то копійчина жива якась.

Крекнувши, знайомий підхоплює деталь й, знову закинувши на карк, суне далі.

Ось воно як, виходить. Начальство — на те воно й начальство: клепку має. Що є, тим і розплачується. Отже, з працівниками м'ясокомбінату — ковбасою, на спиртярні — горілкою, з кондитерами — тортами й цукерками, парфумерами — парфумами та зубною пастою. Ясно, з будівельниками — цеглою, зв'язківцями — поштовими марками і конвертами, з службовцями — канцелярськими скрепками.

А от цікаво, як із транспортниками? Постійними квитками? Отримуй і катайся собі досхочу, з порожнім шлунком. Не важко здогадатися, як бути з журналістами: нехай кожен назбирає собі стос газет і гайда продавати на вулицю. З військовиками так: офіцерам — снаряди, рядовому складу — патрони. Відмінникам бойової та політичної — зайву обойму. Хай виходять на битий шлях і добувають там собі хліб насущний.

Та не второпаю, як із міськими прибиральниками сміття та працівниками каналізаційного господарства. Чим розплачуються у получки з ними?

Савелій ЦИПІН.

Харків.

Поради

ЯК СТАТИ ПОМІЧНИКОМ ПРЕЗИДЕНТА?

— Віталику, хочеш стати великим начальником? — запитує дружина.

— Хочу, — всміхаюся. — Хіба ти маєш відповідну вакансію?

— Уяви собі, — діловито продовжує жінка. — Твій директор автопарку шукає собі надійного заступника. Ось я й подумала...

— Цікава пропозиція. Але... як ти усе це собі уявляєш?

— Простіше простого. Ти заходиш до кабінету директора і невимушено, трішечки нахабно заявляєш: «Серафиме Наумовичу, я ваш новий заступник. Здрастуйте!»

— Справді, елементарно, — дивуюся. — Тільки я чомусь не певен, що директор взагалі знає, що в нього працює такий собі диспетчер Віталій Опетюк. Він, здається, взагалі про мене не чув.

— Це ускладнює справу, — замислюється дружина. — А втім... не знає — дізнається, не чув — почує.

— Як?

— Слухай-но, Віталику, є тисяча способів показати себе.

— Наприклад?

— Підпали, скажімо, щось.

— А потім?.. — жахаюся.

— Потім погаси.

— Як?!

— Героїчно, звичайно.

— Все?

— Чому «все». Зламай кран на водопроводі. Залий усе навкруг водою. А потім... затули дірку-фонтан.

— Чим?

— Ой, лихо! Животом. Затули і тримайся.

— Довго?

— Доки прибуде аварійна бригада.

— А далі?

— А далі... приймай поздоровлення від товаришів по роботі і цінні подарунки від адміністрації.

Наступного дня я сидів за диспетчерським пультом й болісно думав: що б його таке вчинити, аби привернути до себе увагу?! Для початку взяв і перекинув половину автобусів з третього маршруту на п'ятий. І от...

— Диспетчер! — загув у селекторі голос самого директора.

— Диспетчер Опетюк слухає! — відгукуюся.

— На третьому маршруті безладдя! Пасажири скаржаться на незадовільну роботу транспорту. А ви знаєте, шановний, що цим маршрутом користується мер міста?! Розберіться! Якщо буде потрібне моє особисте втручання, не соромтеся...

Мені не знадобилася поміч, упорався самотужки: перегнав половину транспортних одиниць з першого маршруту на третій.

— Чудово, що налагодили рух на третьому маршруті, — вийшов на дистанційний зв'язок директор. — Тепер катавасія на першому...

— Я неодмінно розберуся. Неодмінно, — запевняю першого керівника підприємства і перекидаю добру частину автобусів із сьомого на перший маршрут.

— На сьому — стовпотворіння! — сповіщає Серафим Наумович. — Зверніть увагу!

— Миттю! — заспокоюю. Та більше не наважуюся випробовувати нерви директора. На всіх автобусних маршрутах улаштовую так, як було.

Через кілька днів до диспетчерської завітав Серафим Наумович.

— Ось ви який, Віталій Опетюк. Приємно познайомитися. Дуже приємно. За минулу декаду від пасажирів не надійшло жодної скарги. Навпаки. Нам дякують. Про нас заговорили... Радіо, телебачення, преса... Є тут і ваша заслуга, Віталію Макаровичу. Не червонійте — ваша. Не перебільшую. Висловлюю вам особисту подяку за оперативність!

Невдовзі нам, тобто колективу, де працюю, підвищили зарплату. Почастішали премії. Тепер... заговорили про мене. А вчора у колі сім'ї і керівництва транспортного підприємства Віталія Макаровича Опетюка вітали з новою посадою. Я став заступником директора. Коли гості розійшлися, моя дружина притулилася до мене й солодко проспівала:

— Віталику, слухай мене уважно: наш шановний Президент шукає собі надійного помічника. Я думаю...

— Та я з задоволенням, — ніяковію. — Тільки...

— Звичайно, — погоджується дружина. — Тільки тепер, щоб на тебе звернули увагу, доведеться влаштувати щось схоже на землетрус.

Микола ВОЗІЯНОВ.

Харків.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о.заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 364459.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311134.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».